

Creació d'un projecte en teatre social:

Interseccionalitat, violències i gènere

Alumna: Maria Muñoz Oliver

Assignatura: Treball final de Grau en Grau
d'Educació Social

Professor: Oscar Martínez Rivera

Curs: 4t curs

Any acadèmic: 2020-2021

Data de dipòsit: 20 de Maig 2021

Facultat: Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés

Títol del projecte: Creació d'un projecte en teatre social: *Interseccionalitat, violències i gènere*

Resum

El treball proposa la creació d'un projecte de teatre social. Mitjançant el procés i la representació es pretén generar consciència i donar visibilitat, de diferents realitats que viuen les persones de qualsevol gènere entorn de les violències (sexual, psicològica...). Per altra banda, es contempla com les situacions poden tenir un impacte en elles. El projecte amplia la mirada del terme interseccionalitat, que inclou l'acceptació de tots els gèneres, i tota la diversitat humana de les persones. D'aquesta manera, es pretén reduir les desigualtats que es viuen pel fet de ser divers. Per la construcció de l'obra teatral s'han portat a terme entrevistes en profunditat en què es basaran els continguts.

Paraules clau: teatre social, interseccionalitat, diversitat humana, gènere, desigualtats

Resumen

El trabajo propone la creación de un proyecto de teatro social. A través del proceso y la representación se pretende generar conciencia y dar visibilidad, de diferentes realidades que las personas de cualquier género viven en torno a la violencia (sexual, psicológica...). Por otro lado, se contempla cómo las situaciones pueden tener un impacto en ellas. El proyecto amplía la mirada del término interseccionalidad, que incluye la aceptación de todos los géneros y toda la diversidad humana de las personas. De esta manera, pretende reducir las desigualdades que se viven por el hecho de ser diverso. Para la construcción de la obra, se han realizado entrevistas en profundidad en las que se basarán los contenidos.

Palabras clave: teatro social, interseccionalidad, diversidad humana, género, desigualdades

Abstract

The work proposes the creation of a social theatre project. Through the process and the performance, it pretends to raise awareness and give visibility to the different realities, that people of any gender live around violence (sexual, psychological...). On the other hand, it looks at how situations can have an impact on them. The project broadens the view of the term intersectionality, which includes the acceptance of all genders, and all the human diversity. In this way, it pretends to reduce the inequalities for the fact of being diverse. To the construction of the work, in-depth interviews have been carried out, on which the contents will be based.

Key words: social theatre, intersectionality, human diversity, gender, inequalities

1. Introducció	5
1.1 Justificació.....	6
2. Marc teòric i jurídic	7
2.1 Gènere	7
2.2 Interseccionalitat	13
2.3 Teatre social.....	17
2.4 GAM.....	21
3. Objectius	26
3.1 Objectius generals	26
3.2 Objectius específics	26
4. Emprendedores	27
4.1 Rols i funcions.....	28
4.1.1 Rols i funcions del procés de creació	28
4.1.2 Rols dins la companyia	28
4.1.3 Rols i descripció dels personatges.....	29
5. Diagnòstic	31
6. Metodologia	34
6.1 Projecte de teatre social.....	34
6.2 Entrevistes en profunditat	35
6.3 Anàlisi entrevistes.....	39
6.4 Testimoni.....	52
7. Anàlisi de l'entorn i el producte social	53
8. Pla de producció teatral	57
8.1 Explicació de la importància del paper de l'educació social en el projecte	57
9. Pla d'organització teatral	59

9.1	Material tangible	59
9.2	Material complementari per la creació i fonamentació de l'obra	59
9.3	Diari de camp	59
10.	Pla econòmic teatral	60
10.1	Proposta de pressupost	60
10.2	Cost material tangible	62
10.3	Pressupost aproximat entrades	63
11.	Aplicació del teatre social	64
11.1	Procés d'integració social	64
11.2	Gestió d'emocions individuals i de grup	64
12.	Avaluació de resultats de teatre social	65
12.1	Avaluació dels objectius	65
12.2	Avaluació del procés del projecte teatral	66
12.3	Avaluació d'integració social	67
12.4	Avaluació de la gestió d'emocions	68
13.	Resultats esperats i resultats no esperats	69
13.1	Propostes de millora	70
14.	Conclusió	70
14.1	Línies de futur	73
14.2	Reflexió personal	73
15.	Bibliografia	75

1. Introducció

"El teatro es la vida de otra manera. Como una vida puesta en limpio, de la que se han eliminado cosas que la confunden. Es una formidable medio de acción"- Antonio Gala

El present treball final de grau, fonamenta el procés d'una creació teatral d'un projecte de teatre social. Amb la finalitat de sensibilitzar sobre la inclusió de persones que han viscut un seguit de fets, entorn els tipus de violències que hi ha dins del gènere (verbal, física, sexual...). De com aquestes, els han generat un impacte emocional posteriorment. Així com poder a través del teatre, fer veu d'aquestes situacions.

Aquest projecte sorgeix per:

- Una necessitat de reivindicar i donar visibilitat a un conjunt d'experiències i vivències que passen diàriament.
- Poder parlar de feminisme, des de tots els gèneres.
- Fomentar la integració d'aquestes persones mitjançant el teatre social.
- Representar les seves situacions de violències (verbal, sexual, física...), i les conseqüències d'aquestes. Les quals han afectat en la seva salut mental, fent que la persona tingui depressió, o es plantegi el suïcidi entre d'altres.

En el treball i en la creació teatral, es parla de la interseccionalitat. Es mostra que totes les persones som diverses. En l'obra s'incorpora la veu de testimonis que cobreixen part de la diversitat humana, perquè mitjançant el teatre social es pugui visibilitzar aquest tema, poc tractat des de la societat. Aquestes persones ens parlen de situacions de rol de gènere o microviolències que viuen, com a part d'algun col·lectiu des de l'opressió (en aquest cas són persones amb diversitat funcional). És per això que s'utilitza el terme interseccionalitat, com una oportunitat per exposar situacions des de totes les realitats.

Es tracta d'un projecte de creació, on el diàleg i les cançons incorporaran la llengua de signes. Disposarà d'un lloc sense barreres arquitectòniques, perquè totes les persones hi puguin accedir. La finalitat és que aquest treball mostri la producció, l'aprenentatge en el món de l'educació social i del teatre social. Els/les participants viuran aquest procés d'inclusió activament, així com els resultats obtinguts.

La creació i la integració de totes les participants, així com el fet de compartir vivències i crear una obra, és un procés que requereix de molt temps. Això va fer que en la part pràctica del treball, es realitzés tan sols una part. A més a més, es van afegir altres problemes interns que es van crear en el transcurs del desenvolupament, que van dificultar seguir endavant.

Per tant, és un projecte que part d'ell s'ha dut a terme a la vida real (com algunes dinàmiques d'integració de participants, la creació d'un diàleg, cançons i alguns assajos). És per això que pren especial importància en l'anàlisi del transcurs mentre es redactava aquest treball. L'altra part no realitzada a la pràctica (com la realització de l'obra, la finalització del procés d'integració i el guió) es mostrarà com una possibilitat del que pot ser si es porta a terme, ja que la idea és fer una projecció (una obra de teatre). Remarcar que s'ha portat a terme el projecte de manera parcial, tenint en compte la temporalitat del TFG. Mostrant també la part que no s'ha dut a terme, però que serà possible fer més endavant.

Com a objectius del projecte es troben: Reflexionar sobre problemàtiques vinculades a violències en el gènere i feminisme interseccional; i integrar a través del teatre social a col·lectius que han viscut algun tipus de violència.

1.1 Justificació

*"El arte es la expresión de los más profundos
pensamientos por el camino más sencillo."*

Albert Einstein

El projecte sorgeix de la necessitat d'explicar i conscienciar, mitjançant la representació un conjunt de situacions que estan vinculades al gènere, com són les violències que pateixen determinats col·lectius. Per identificar, al mateix temps, quines són aquelles que es volen aprofundir més en l'obra, i el perquè s'està fent. També es detecta una necessitat clara de poder incloure a tota la població. Entenen que molts cops, són exclosos aquells que pertanyen a altres col·lectius, com per exemple el de la diversitat funcional. Alhora que es denota una falta de recursos i infraestructures que dificulten el seu dia a dia.

Per tant, s'opta per crear una obra que doni pas a una societat més inclusiva i conscient. Les persones vivim realitats que ens poden generar un impacte emocional. Es considera que si aconseguim una bona socialització entre éssers, i persones predisposades a ajudar i ser

ajudades, des de l'empatia, l'escolta i el respecte, es pugui generar un canvi positiu, i una reeducació en les formes d'actuar d'alguns membres en la societat.

Aquesta obra de teatre inclou la participació de cinc persones que explicaran el contingut de la creació teatral, amb la llengua de signes durant l'obra. Per tal de fer-la més comprensible per a tots els públics. També durant el descans entre els dos actes, es projectarà un vídeo d'alguns testimonis que tinguin algun tipus de diversitat funcional, per poder explicar la seva experiència també en l'àmbit del gènere, ja que molts cops no se'ls dona veu. Això fa que es fomenti la inclusió de totes les persones participants del projecte de teatre social. Aquesta participació produeix expressar emocions i sensacions, que promouen l'ajuda mútua, i fomenten el creixement personal. Així com el fet de tenir eines de gestió.

S'ha triat aquest tema perquè es considera que és important, des de la dimensió social i educativa, a partir del teatre reforçar la inclusió de certes persones que no se'ls hi dona tanta visibilitat. Es considera adient la incorporació d'un/a professional del món social, com un/a educador/a, per tal d'ensenyar, acompanyar i treballar la gestió d'emocions. Una de les vies per fer-ho i treballar seria el teatre, sense sentir-se exclòs, ja que la idea és formar grup amb el qual es puguin ajudar mútuament. Reforçar aquest espai de confort on poder obrir-se. El fil conductor d'aquesta creació teatral serà un Grup d'Ajuda Mútua (GAM), ja que és una metodologia molt efectiva en l'àmbit social, i ajuda a mostrar el públic com aquestes persones representades pels personatges es podran obrir amb les seves vivències.

2. Marc teòric i jurídic

"Pies para qué los quiero, si tengo alas para volar."

Frida Kahlo

2.1 Gènere

El projecte de teatre social es fonamenta a partir d'experiències en gènere, i tot el que comporta ser una dona en aquesta societat. Per entendre què és el gènere i quines conseqüències té, així com les diferències entre gèneres, cal mencionar una autora que defineix el concepte. Esperanza Bosch (2008) exposa que, la terminologia del concepte gènere fa referència a una categoria sociocultural associada al sexe biològic, i que és construïda per atribuir determinats aspectes a allò que és considerat masculí i femení.

Aquest concepte anirà evolucionant i crearà unes expectatives del que se suposa que significa ser un home o una dona. Aquestes expectatives generen els estereotips de gènere, que determinen entre altres coses, els rols que caracteritzaren aquests dos gèneres.

Amb similituds en la definició, Marcela Lagarde (1996) explica que aquests atributs associats al sexe s'anomenen així perquè són d'origen històric. És a dir, és una hipòtesi. Ja que, si parlem de fets històrics, el que ens lliga als homes i les dones de forma natural ve determinat pel tema sexual. És per això que se li ha posat l'etiqueta d'atribut, que vé de la terminologia de les teories del gènere. Lagarde (1996) argumenta que aquestes teories de gènere, en veritat són un conjunt de categories de gènere per explicar quina és la principal desigualtat comuna, la dona. Ja que com comenten autors com Lahni i Quad (2018) i Gutiérrez i Luengo (2011), si ens pensem a pensar en la base històrica sobre el paper de la dona en diferents èpoques, fins que va aparèixer el moviment feminista podem veure en les seves investigacions: la contínua lluita de les dones i quines són les fites més importants experimentades pel moviment. Aquests autors parlen de feminisme i problemes, reptes i possibilitats que encara s'han de resoldre avui en dia.

Tot va començar amb les dones que van participar activament en la Revolució Francesa (1789), quan aquestes van exigir drets naturals, justícia i democràcia a la recerca de la llibertat. D'acord amb les tendències de l'individualisme liberal i de la Il·lustració, buscaven una ampliació dels drets legals, sobretot en la política envers les dones i el treball. Argumenten Gutiérrez i Luengo (2011), que tots aquests desenvolupaments van conduir a la defensa dels principis revolucionaris basats en la teoria marxista dels anys seixanta. Això va portar a estudiar el paper de les dones en les organitzacions polítiques, i promoure la participació de les dones en les organitzacions polítiques, així com impulsar el seu propi moviment d'alliberament.

Tornant a la definició, segons el glossari de l'Ajuntament de Barcelona (en línia) el gènere és la identitat de les persones i la relació entre elles. El gènere implica un sistema compost per rols, creences, actituds, expectatives socials, estatus, comportaments, etc. Per tant, és un sistema que es produeix en un moment determinat, i el comportament o pensament que tinguin les persones en aquell moment. Concloent doncs, que segons les diferents lectures dels autors i autores, i coneixement propi a causa de la meua formació, puc afirmar que, el gènere és un

sistema d'organització de jerarquia del poder i identitat. Això fa que els rols de gènere canviïn amb el pas del temps, en funció del concepte que és té sobre la masculinitat i la feminitat.

Basat en els atributs socials i culturals en la distribució de gènere, el gènere estableix el comportament i els rols socials de l'altre. Al mateix temps, estableix un imaginari col·lectiu, l'anomenat gènere estereotip. Com expliquen Amurrio, Larrinaga, Usategui, Del Valle i la Universitat del País Vasc (2012), són un seguit de característiques i qualitats que se li predisposen a les persones segons el seu sexe, d'acord amb els seus rols o identitats socialment acceptats i assignats. Aquests estereotips, construeixen una societat segons uns comportaments i sentiments que s'espera d'ells. Per altra banda, es crea una perspectiva de gènere que considera les relacions de gènere desiguals. Aquestes desigualtats afecten a tots els àmbits de les persones de forma discriminatòria (família, societat, treball, etc.). La perspectiva de gènere no està condicionada en adoptar perspectives de gènere per part de les dones, ni s'adreça específicament a elles, sinó que s'enfoca a conceptes mundials i conceptes de vida.

Entre aquestes desigualtats, especialment cap a la dona, i els atributs que se li han donat com a significat al terme de "gènere". Seguit de tots aquells estereotips i rols que se li atorguen per fet de tenir un sexe determinat, es produeix una violència simbòlica. Monica Calderone (2004), argumenta que aquesta violència simbòlica és un tipus de dominació encoberta, que segons Bourdier, majoritàriament és exercida per l'home i afecta a els diferents agents de la terminologia en el gènere. És a dir, és una violència no escrita, però que per la base històrica regida pel gènere masculí, s'ha imposat de forma inconscient en la dona. Per entendre que propicien aquestes desigualtats de gènere arran de la violència simbòlica o encoberta, segons la mentalitat de la societat predominant, cal parlar de què és el terme de violència com a general.

La violència segons l'OMS (2002), Rojas (1996) i Sanmartín (2004), es refereix a un acte d'agressió que es veu alterat per factors socials i culturals com l'ús deliberat, amenaçat o efectiu de la força o força. El propòsit és perjudicar, abusar, insultar, robar, dominar, etc. Fins i tot pot conduir a la mort d'un mateix o de grups, així com persones que causen la mort, danys psicològics, discapacitats del desenvolupament o privació.

Dins de la violència, contretament quan es parla de gènere existeixen diversos tipus: física, psicològica i sexual. Aquestes són les més comunes, però dins d'aquestes podem trobar altres tipus de violència com: l'econòmica, la laboral, l'estructural, la simbòlica, la política, l'espiritual... Totes aquestes són les que propicien les desigualtats entre el gènere.

L'autora Deidi Olaya (2009) amb forces similituds amb Calderone (2004), respecte concepte de violència simbòlica, exposa que la violència és assumida de tal forma que es fa difícil donar-se conta que és un incident violent o, que implica algun tipus de discriminació de gènere. Considera que tots estem immersos en l'estructura patriarcal que discrimina i subestima a les dones, i crea un concepte centrat en l'adult. Per aconseguir una consciència de gènere i qüestionar la realitat, és necessari ser conscients de: la discriminació i els prejudicis de gènere, els valors, les actituds i l'educació a nivell personal i professional. Per tal de fer realitat la consciència de gènere i perquè el desenvolupament professional sigui igual i correcte, constructor i, generi una justícia per a tots. Especialment en aquells col·lectius més exclosos de la societat.

Hi afegeixen més concreció Marie-France Hirigoyen (2006) i Virgine Despentes (2006), ja que parlen sobre un tipus de violència que sol estar silenciada, com és la violència sexual. Quan es tracta d'aquesta, moltes dones mantenen relacions no desitjades pel simple fet que la persona que l'està acusant deixi de fer-ho. Aquest tipus de violència, és una forma de dominació que afecta tant a parelles heteronormalitzades com de col·lectiu LGTBIIA+, ja que en aquest cas és "feminitza" l'home. La majoria de les referències que es poden veure són en la pornografia, perquè fomenta aquesta violència.

Despentes (2006) a més, ens relata en el seu llibre, experiències personals i altres, que posen èmfasi en aquesta violència, amb exemples com les violacions, la pornografia, la prostitució, la repressió dels desitjos sexuals i totes aquelles normes heteropatriarcal que a poc a poc s'han anat dirigint en la societat. Aquestes afecten directament a les desigualtats.

Per complementar aquesta informació Marta Ochman (2006), explica que les societats ja vénen estructurades de forma concreta, formen desigualtats i exclusions. Per tant, no són homogènies. Com a resposta actual, l'autora considera que el ciberfeminisme és una manera de poder expressar i denunciar a través de les xarxes, des de totes les parts del món i cultures, les realitats que es viuen com a dona, lluitant totes per uns mateixos drets i principis.

Com a resposta Deidi Olaya (2009), creu que el feminisme ha comportat diversos avenços, com ara condemnar la importància de la violència masclista. Perquè la gent ha pres mesures centrant-se en aquests temes.

El gènere és una terminologia que no té un significat pur en si, sinó que ve donat dels atributs històrics, i les formes de sistema que s'han donat al llarg del temps. Com a resposta aquest trencament amb les desigualtats que genera les categories del gènere, tenim el feminisme. Representa la igualtat màxima entre totes les persones, de qualsevol gènere, i pretén garantir els mateixos drets. Per aquest motiu, actualment la lluita continua per tal de respondre aquestes necessitats de violència cap a la dona, i trencar amb tots aquells rols i estereotips que han format al gènere des de fa temps. A través de la creació teatral es podran mostrar aquestes realitats des-igualitàries, que ens portin a reflexionar sobre com canviar aquest sistema, i com educar a la societat per una millor igualtat cap a la dona.

En termes laborals a escala europea, segons European Institute for Gender Equality (en línia), que s'explica a la notícia de *Suecia, Finlàndia y Dinamarca encabezan el índice de Igualdad de Género* de E-mujeres.net (en línia). Es comenta que encara que a Europa sigui considerat un dels líders mundials en igualtat de gènere, les dones de la UE segueixen cobrant salaris més baixos amb relació a la mitjana dels homes. Aquest índex d'igualtat de gènere contempla sis àrees: treball, diners, coneixement, temps, poder i salut. L'any 2015, en el cas d'Espanya es posicionava amb el 53,6%.

De fet, la UE considera que si es segueix amb aquest ritme, caldran uns 70 anys més per aconseguir una remuneració equitativa. És per això que s'ha demanat que es millorin els esforços per aconseguir les legislacions i les formes de comptabilització homologables. De fet actualment, no existeix cap política unificada entre els països de la UE que pugui acabar amb aquesta problemàtica. Des del 2020, Espanya es posiciona amb un 72%, ja que no hi haurà noves dades fins el 2024. Això ha millorat respecte al poder, la salut i els diners. Encara que les dones segueixen guanyant menys que els homes. Tot i que els ingressos hagin augmentat. A més a més les dones realitzen més estudis d'educació i cures respecte a els homes, i això fa que la bretxa segueixi creixent. (European Institute for Gender Equality, 2020).

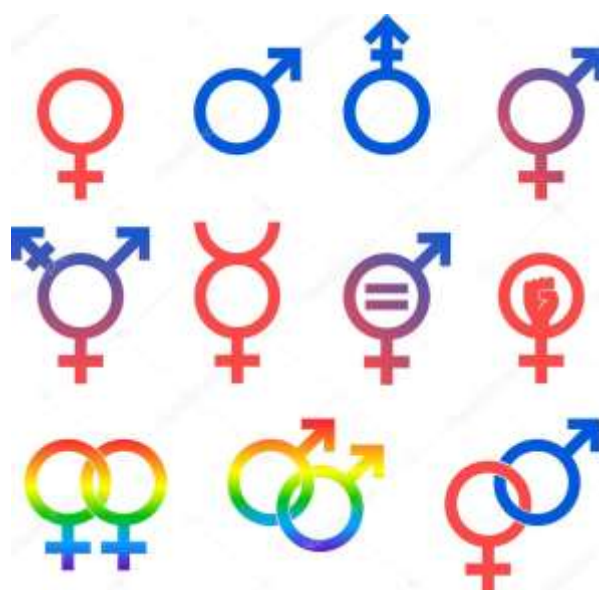
Continuant amb la notícia de E-mujeres (en línia), els països que més destaquen en dades enregistrades sobre violència masclista són: Dinamarca (52%), Finlàndia (47%) i Suècia (46%). Espanya, té menys de la meitat de casos enregistrats en comparació a Dinamarca (22%), que és un dels països denominats amb més polítiques d'igualtat de gènere. L'explicació d'això és, que als països nòrdics les dones ho exposen més obertament, ja que hi ha més polítiques d'igualtat, i per tant se'ls dona més visibilitat. Fet que manca en altres països, com és el cas d'Espanya, que moltes denúncies no s'arriben a fer per por a com està actuant la política.

Per tant, Espanya a diferència de Dinamarca, encara està en procés de canviar les lleis sobre la violació, ja que actualment la persona que denuncia ha de demostrar que va haver-hi violència o intimidació, perquè el cas es vegi com una violació. És per això, que quan va passar el cas de “La Manada” van quedar tots obsolets. A Espanya el problema és que no es fa públic, és a dir, no es denuncia tant com la realitat de casos que hi ha, i en contraposició no es crea una educació més igualitària.

L'any 2007, a Espanya es va aprovar la llei contra la violència per millorar la situació. Però per no implementar aquest valor o erradicació d'actuació a l'escola, no s'ha incentivat la informació de la gravetat del problema de la violència masclista. I des del 2012 el govern ha portat campanyes de conscienciació dirigida als joves.

Finalment, i per englobar tot aquest apartat mencionar també que el gènere no només produeix desigualtats en la dona, sinó també en tota la seva diversitat. Com per exemple a totes aquelles persones que no utilitzen cap pronom masculí ni femení, sinó que utilitzen altres formes per referir-se a elles. També les persones LGTBIIA+ que tenen una orientació sexual diferent, i se les discrimina molts cops per tenir aquestes preferències. Així com les persones transsexuals, ja que la societat encara té problemes per acceptar el que significa ser una persona trans. És per això que una de les grans desigualtats en gènere, són les seves diferents formes de diversitat. Cal seguir treballant per aquesta acceptació i consciència perquè hi ha més d'una realitat, segons amb la que t'identifiquis. I remarcar, que no és menys una persona per tenir una orientació, o considerar-se d'una manera que una que segueix els canons heteropatriarcal.

[Conjunto de símbolos de género Imagen Vectorial de © masterbilbo #92067216 | Depositphotos](#) (en línia). En aquest enllaç es pot visualitzar la següent imatge, que ha estat escollida per aquesta temàtica, ja que representa un conjunt de símbols universals sobre el gènere i la sexualitat, que ens fan veure que hi ha molta diversitat dins d'aquest àmbit, i tot hauria de ser acceptat.

2.2 Interseccionalitat

Seguint amb els valors que vol mostrar aquesta creació teatral, es parla especialment de la interseccionalitat, des d'una forma simbòlica. Entesa com aquella terminologia que no segueix ni unes normes, ni rols ni estereotips. És per això, que en relació amb l'apartat anterior sobre el concepte de feminisme, es parla inevitablement de la interseccionalitat. Ja que aquesta, contempla tots els factors. La primera dona en començar a parlar sobre aquest terme va ser Williams Kimberlé (1989), perquè es va adonar que les situacions d'injustícia social, el racisme i sexisme eren moltes i creaven molts nivells d'injustícies.

D'acord amb el moviment Javiera Cubillos (2015), comenta que va començar a la dècada dels 70 a Estats Units, amb autores com Crenshaw quan el feminisme negre, va fer visibles les discriminacions que vivien segons el seu gènere, classe social o raça. El feminisme interseccional pretén denunciar aquest feminisme hegemònic (o culturalment conegut com a feminisme blanc), per tal de promoure una igualtat i identitat comuna entre les dones de totes les races i classes socials.

La web Afroféminas (en línia) va publicar un article el 2019, prenent com a referència Sister Outrider. S'explica que la interseccionalitat *"es un marco diseñado para explorar la dinámica entre identidades coexistentes (por ejemplo, mujer, negra) y sistemas conectados de opresión (por ejemplo, patriarcado, supremacía blanca)."* Aquest tipus de perspectiva interseccional en el feminisme és considerat una desigualtat. Ja que molts cops, no podem veure allò que és evident perquè tenim assumit que pertanyem a un grup dominant respecte d'altres. La interseccionalitat busca aquesta jerarquia de poders des de la part més individual, fins a la més col·lectiva. Sense posar a cap persona classificada en un grup, sinó simplement reconeixent la diversitat sense necessitat d'etiqueta. *"La praxis interseccional es crucial para que exista la hermandad feminista. Tiene el poder de fomentar la solidaridad entre mujeres, todas las mujeres, y fortalecer nuestro movimiento."*

Tornant al paràgraf anterior, arran del seu significat va aparèixer el feminisme interseccional, l'autora Carmen Marina Vidal (2020), considera que aquest té a veure amb la tercera onada feminista. Degut a que incorpora en els seus discursos: drets humans. Lluita pels drets de la dona, aquesta dona que és diversa, i que mereixen totes els mateixos drets.

María Caterina La Barbera (2017), comenta que segons Crenshaw es pot distingir tres nivells d'interseccionalitat: política, representacional i estructural. La política, és causada per tots aquells prejudicis i estereotips que fomenta el sistema (sexisme, homofòbia, racisme...) i que es reproduïxen en els drets. La representacional, és la construcció que se'n fa de les dones, l'estigma que només hi ha dones blanques, per tant desfavoreix la resta de dones. Finalment, l'estructural és la situació d'exclusió i discriminació que hi ha entre les dones de diferents races, especialment entre la blanca i l'afroamericana. L'autora considera que la interseccionalitat ha permès un estudi crític dels drets fonamentals de les persones que viuen situacions d'exclusió, i etiquetatge.

Autores com Asmaa Aouattah, Maria Rodó (2016) i Maya del Puig Zalbidea (2019), defineixen el concepte de formes molt similars. La primera considera que es tracta d'una perspectiva analítica i política, que ens permet comprendre com el gènere es creua amb altres eixos de desigualtat i dóna lloc a una opressió. Aquest mètode inclou altres variables (sexe, creences, estatut legal, societat de classes, edat, funció o diversitat). Rodó (2016) completa el pensament, dient que el concepte interseccional es presenta com aquell ple de virtuts i com a panacea per a la desigualtat social, que pot explicar experiències des de l'opressió i evitar grups marginats. Finalment Zalbidea (2019) afirma que la teoria interseccional serveix per a reconèixer la desigualtat.

Aquesta, ens la trobem sobretot en dones immigrants, que tenen com a gènere el femení, però no tenen els mateixos drets ni oportunitats que les dones de països occidentals. Considera que el feminisme del futur seria més persuasiu i útil, si no rebutgés els feminismes anteriors. Que simplement evolucionés en un canvi de consciència ecologista, que pogués donar més valor al col·lectiu, no a l'individu.

Per fonamentar aquests grups marginats, cal saber que actualment els eixos primordials de desigualtats que s'intenten treballar des de les polítiques europees són: classe social, diversitat funcional, edat/cicle de vida, orientació sexual i identitat de gènere, origen/migració, racialització, religió/creences, sexe/gènere, i altres depenen del context segons La Guia d'igualtat connectats de l'Ajuntament de Terrassa (en línia).

Hernández (2018), cita: *“La discriminación múltiple que puede sufrir una mujer (por ejemplo, negra, obrera, homosexual, obesa, joven y discapacitada) debe ser contemplada, analizada y tratada de manera interseccional, es decir, valorando y visibilizando cada opresión.”*(Pàg.218)

Ja que com s'ha comentat, el terme interseccional intenta contemplar les múltiples realitats que té una dona pel fet de ser dona, i les característiques que la fan ser qui és. A partir d'allà analitza quines discriminacions rep per tenir unes diferències en el seu ser, que no segueixen el model de dona blanca estereotipada. Per tant, no hauria d'haver-hi un feminisme universal perquè si no entràrem en l'estigma d'una dona blanca de nacionalitat occidental, amb un nivell econòmic mínimament bo, i heterosexual. Ja que si es pensa així, no s'avançarà com a moviment que reivindica la igualtat, perquè perpetuarà les discriminacions, ni estarem parlant d'un moviment interseccional.

De fet, Mireia Garcia (2015) va realitzar un estudi sobre la interseccionalitat en el medi rural, i va estudiar aquells punts de desigualtat, com per exemple l'ètnia i la diversitat funcional, entre d'altres. Per mostrar com quan es tracta de recerques són temes menys buscats, que d'altres com seria el gènere. Sí que es remarca el fet, que s'està treballant per contemplar aquest terme, però encara falta donar molta importància a altres variables. De fet, com s'explicarà en un altre apartat del treball, la interseccionalitat és una de les idees principals que s'intenten contemplar en el projecte de creació teatral, especialment per donar veu a les persones amb diversitat funcional en vivències sobre el gènere.

Però aquesta lluita feminista interseccional ve des de fa molts anys, una de les autores que feia referència aquest concepte va ser Rebeca Walker (1992). Va publicar un article que parlava de l'anomenada "tercera onada feminista". Aquesta se centra en el fet de que la dona es veu com l'universal, ja que cadascuna té uns interessos diferents segons els seus condicionants (una clara referència al concepte interseccional).

Aquesta es caracteritza per subdividir-se en altres vessants com l'ecofeminisme, el ciberfeminisme (com s'ha parlat en un altre paràgraf), la teoria *queer* i la teoria postcolonial. De fet, l'autora María José Magliano (2015), explica que els moviments feministes sobre les persones negres a EE.UU per trencar amb les categories "dona i negra", es van centrar a dir que formava aquelles desigualtats. Però quan Crenshaw a finals de la dècada dels 80 va introduir aquesta terminologia del concepte desigualtat, no es referia només a les dones negres sinó també pretenia donar veu a tots aquells moviments que lluitaven contra les desigualtats i injustícies socials per tenir determinades característiques.

AWID (2004) esmenta que la forma de dur a la pràctica aquesta interseccionalitat es divideix en dos punts claus: en primer lloc analitzar quina és la nostra situació a la societat entorn els temes com la igualtat, la identitat i el poder; a partir d'allà ser capaç de fer una anàlisi crítica

d'aquestes coses que dominen i discriminen. I en segon lloc, fer una mirada com citen "de abajo arriba" per tenir en compte tots aquells factors, encara que siguin petits que poden influir en aquestes desigualtats, en especial cap a la dona. En segon lloc, investigar a partir d'experiències o testimonis sobre com ho viuen els diferents perfils. Així com tenir en compte aquelles polítiques que tenen, amb relació a si estan actuant com hi hauríem o pel contrari, no estan erradicant el problema.

És a dir, la idea és a anar cap a un futur més obert quant a diversitat i inclusió, que permeti contemplar un feminisme igualitari en qualsevol de les formes, incloent-hi aquesta interseccionalitat com a idea primordial, que des de la creació de teatre social s'intentarà arribar de forma conscient, per tal de sensibilitzar i informar a l'espectador de la importància d'aquest moviment i el terme en si.

[Descolonización e interseccionalidad en tecnología, con Chanda Prescod-Weinstein \(lanetaneta.com\)](#) (en línia) en aquest enllaç es troba aquesta imatge que ha estat escollida per aquest apartat, perquè representa aquesta diversitat conjunta per reconstruir una societat plena de desigualtats i injustícies, aquestes dones en lluita pel feminisme i la reeducació en les formes estructurals.

2.3 Teatre social

Seguint amb els punts claus d'aquesta creació, el teatre social és l'eina d'intervenció i promoció. És per això, que cal entendre que comporta aquesta acció. Autores com Cárdenas, Terrón i Monreal (2017), el defineixen com una altra manera de fer teatre, on el procés de creació artística té més valor que el resultat en si. Aquesta eina fa qüestionar al públic quines alternatives cal buscar conjuntament. És a dir, no pretén ensenyar diferents veritats sinó buscar un diàleg entre elles. Aquestes, reforcen un aprenentatge cooperatiu.

Complementant la definició Laura Nicolau (2017) i Núria Esterri (2004), expliquen que és i quines formes de fer teatre social hi ha. La primera autora exposa que el teatre social és una eina complementària del món social, ja que neix a partir de les pràctiques professionals que n'ha fet la gent que treballa en l'àmbit social. Així mateix, Font (1999) mostra que és una realitat socioeducativa que incorpora diferents tipus de llenguatges (oral, corporal...) on tothom té dret a tenir veu. El conjunt del procés és la suma dels esforços individuals amb un resultat comú. Aquestes persones tenen cadascuna una realitat, unes capacitats, condicions i unes possibilitats personals, que es fan construir i reconeixes dins del marc social. Aquesta diversitat entre persones crea diferents tècniques de treball i processos, que formen un llenguatge universal, multitudinari, intercultural i amb un missatge particular.

Paral·lelament Esterri (2004), argumenta que quan es parla de teatre social vol dir només fer teatre com a forma clàssica (representació teatral), sinó que es pot fer de múltiples formes: des del carrer, al circ, musical o altres tipus de llenguatge... Sempre que, intentin assolir un objectiu social i una finalitat educativa. Una de les formes de treballar amb aquests grups oprimits, és convèncer-los que són capaços de crear aquest projecte i de l'exigència que es tindrà. Esterri (2004), afirma que el teatre és un facilitador per identificar emocions i construir la identitat personal, a la part que millorar la comunicació en les relacions. És un camp ampli, però que té potencialitats com limitacions. És un camí d'educació i aprenentatge constant, en el que cal fer molta investigació i formació, per treballar aquestes parts més socials des d'un món més creatiu.

D'acord amb les autores Vieites (2016), afirma que aquesta eina (teatre social) potencia l'autonomia personal i la iniciativa de la persona, així com el fet de compartir amb el grup. L'autor l'anomena "alfabetització expressiva", entesa com un subjecte que crea i construeix la seva realitat social i cultural, en relació als seus processos personals. Que aquestes, han estat apreses mitjançant les tècniques teatrals. Com cita l'autor "*parlem d'una comunitat en continu procés de transformació, capaç "de donar satisfacció pública a les necessitats socials de les persones que la integren"* (Cáride, 1997, pàg. 225)." (Pàg.109)

De la mateixa manera que comentava l'autor Font (1999), tornant al concepte de "alfabetització expressiva" es considera una eina per comunicar-se, des del cos, la paraula, el discurs... i situar des d'allà la persona en l'escenari. Al mateix temps que, en un escenari social. Aquesta praxis teatral promou una (re)socialització, ja que no només hi ha un treball col·lectiu sinó també una relació d'adaptació de la persona amb el seu entorn.

Per altra banda, el blog de *Teatro Social* (2013), afirma que el teatre social és una eina perquè persones que des de la societat, se'ls dificulta la inserció social es puguin incloure's. Ja que permet donar veu aquestes persones, i ajudar-les a transmetre com es senten. És una forma de prendre consciència i fer una aprenentatge social comú. Altrament, Franchesca Carbajal (2010), esmenta que el teatre serveix per explorar i investigar a través dels personatges, que des de l'àmbit educatiu, fa que es generi més interès per aprendre. Per tant s'afirma que és una eina eficient per educar en societat. És a dir, el teatre i l'educació son dos matèries que si s'ajunten poden crear un impacte positiu cap a les persones que la realitzen, com les persones que estiguin de públic. Ja que a través de les dues eines, es pot crear un escenari de sinceritat, experiències i sensacions, que ajudi a saber i entendre la seva situació. I que permeti al mateix temps, una socialització que s'aprèn.

Sophia Fantus (2019), explica com es crea una sessió en el teatre social seguint una estructura de creació:

- En primer lloc, s'intenta posar en comú el tema d'interès social, aquella problemàtica que remou algun sentiment o inquietud al grup.
- En segon lloc, es prova de fer una activitat teatral com seria dividir el grup en dos: uns representen una vivència i els altres que observen busquen una solució, ja sigui de caràcter polític, com estratègic etc.

Un cop fetes aquestes alternatives els i les integrants promouran el desenvolupament del seu esperit crític, i buscaran quins recursos tant legals com altres, hi ha per a millorar o arreglar aquest problema social. Aquest tipus d'activitat en una sessió de creació en el teatre social és pedagògica, i ajudar a incrementar les habilitats per abordar situacions de crisi, i millorar la comunicació interpersonal, a través de la moralitat. La idea és que els i les integrants agafin un compromís ètic amb la societat i aprenguin en el procés a obrir aquesta mirada.

Però dins del teatre social, hi ha diferents tipologies en la seva forma de reivindicació: com el teatre popular, per al desenvolupament, pel record, de l'oprimit, en l'educació per a la salut, museu, basat en la comunitat i en la presó segons ens fonamenta Carmen Caravaca (2020). En comparació als altres, el teatre de l'oprimit és el que més es distingeix en la forma. El seu creador fou Augusto Boal (1960). La intenció de Boal era un "teatre-assaig", on les persones oprimides poguessin assajar aquestes situacions que les feien sentir així, per després fer-ho a la vida real/quotidiana. Considerava que mitjançant aquesta prova, podrien trobar-se a si mateixos aquells errors que cometien, aprenien altres punts de vista i es consideraven si eren bons o no, per tal de buscar més solucions alternatives. També ajudava a treballar molt amb l'empatia.

Per tant, és una eina social que ajuda a conèixer, descobrir, i treballar les possibles realitats socials dels col·lectius tan oprimits com reivindicar aquells que són els opressors. De tal manera, que això generi un canvi de paradigma social i faci reflexionar tant els i les participants, com als que posteriorment veuran aquella representació. De fet, seguint la història al segle XIX el teatre principal, era el teatre estètic de l'oest dels Estats Units. Es relaciona amb l'aspecte social, permetent així l'estudi i l'experimentació de realitats personals i socials des de diverses classes, religions, punts de vista i diversitat de punts de vista. El teatre es va crear com a fòrum per parlar en públic. Amb el temps, el teatre escènic es va anar fent més opac i va trencar les barreres del teatre "comercial i estètic", donant pas a l'actual terme de teatre social. Quan va aparèixer a Espanya segons Fernández (1997), el teatre social era utilitzat per representar una lluita entre classes, és a dir, era una forma de representar els seus ideals polítics mitjançant el teatre. De tal manera, que servia per reivindicar.

D'acord amb Cárdenas, Terrón i Monreal (2017), es considera que el teatre social és una eina d'intervenció per a l'aprenentatge de competències interculturals, ja que aquesta tècnica permet un coneixement més ampli de la persona i les seves característiques. L'objectiu és

produir comunicació, en aquelles coses que la mouen quan vol reivindicar alguna cosa. Ajuda a perpetuar la participació i la reflexió de les realitats explicades. És considerat com un lloc per expressar-se i aprendre mútuament. La seva metodologia està basada en les vivències de les persones que formen el grup, situacions d'opressió i minories, per tal de facilitar el diàleg entre els participants, i estimular a part de les habilitats socials, la col·lectivitat.

Segons Karina Borda (2016), el teatre de l'oprimit consisteix en un seguit de tècniques basades en l'alliberació d'un mateix com a persona oprimida, des d'aquelles relacions de poder. Aquest, té la finalitat de poder ampliar la mirada a partir del que-fer professional. Dins d'aquesta professió en el teatre de l'oprimit és imprescindible poder fer una anàlisi, que intenta promulgar una intervenció social on el cos, els sentits, el discurs i el poder tinguin una rellevància en termes socials. Serrano (2015) exposa al mateix temps, que tant el teatre de l'oprimit com la psicologia comunitària són formes d'expressar aquestes realitats a través de propostes amb una finalitat específica, amb la intenció d'abordar els problemes socials. Aquesta transformació social a partir del teatre parteix d'un col·lectiu oprimit. La idea és treballar l'apoderament dels membres que estan duent a terme aquesta obra, però també generar algun impacte en l'espectador, que se senti identificat i pugui reivindicar també.

Tal com esmenta Vieites, M (2016), el teatre perquè porti consciència, i es pugui realitzar a través del Treball Social, cal que segueixi unes bases. En primer lloc, com és una representació implica tenir un públic, que ha de ser respectuós i atent amb el que es mostra, ja que són vivències individuals i personals; això fa que es pugui crear un diàleg i una comunicació entre les persones presents.

En segon lloc, és una activitat que requereix una dinàmica grupal, i per tant d'un treball que s'ha construït conjuntament amb el col·lectiu a través dels debats i els diàlegs; Aquest acaba creant una comunitat, ja que hi ha una relació i un reconeixement entre els que representen i els que veuen la representació, en el sentit que es crea un feedback d'aprenentatge. En tercer lloc, es crea una "naturalesa simbòlica" que vol dir que de forma innata s'aprèn el llenguatge, ja que molts cops el teatre social no només implica un llenguatge parlat, sinó que pot representar-se una comunicació de múltiples formes i quan l'espectador i l'actor o actriu estan endinsats es crea un llenguatge de complicitat i escolta. En quart lloc, és un espai per a conèixer l'altre i saber com és la visió del seu món. Finalment, aporta benestar i diversió, o en altres situacions genera emocions diverses.

Per concloure, autors com Laferrière (1999) i Adrover (2020), parlen de l'art com a eina d'intervenció socioeducativa. El primer, explica que l'art dramàtic i la pedagogia de l'expressió s'utilitzen com a eines educatives per a la formació. Aquelles persones amb una dificultat afegida en la inserció social, els hi suposa trobar altres sortides per formar part de la societat. Ja que si es posa en marxa un procés de tècniques de creació, es generen unes esperances en les parts més marginals i oprimides. Se senten escoltats, i es poden expressar. Com cita *"ayúdame y te ayudaré a ayudarte"*, aquesta expressió és el que millora la societat a través de la comunicació en l'art.

Com s'anirà veient en el treball, dos dels col·lectius que més oprimits que actualment hi ha, són el gènere i la diversitat funcional. Tal com explica Gema Adrover (2020), està científicament comprovat que l'art ajuda a les persones amb diversitat funcional, perquè incrementa l'autoestima, la creativitat, la capacitat d'imaginació, representar alguna cosa, exercir la memòria... És a dir, potencia el desenvolupament i millora de les seves habilitats per a comunicar-se i expressar emocions, així com treballar la seva psicomotricitat. Aquesta, potencia a més el treball i sentiment d'equip, la disciplina, i fomenta les capacitats de tolerar sensacions com per exemple la frustració, la negació, etc.

2.4 GAM

El nexa d'aquesta creació teatral és una situació de reunió anomenada GAM. Segons Teresa Rosell (1998), un grup d'ajuda mútua serveixen per tenir un suport entre membres per a poder relativitzar les situacions personals, i gestionar-les millor. Que es poden donar en contextos tant socioterapèutics com socioeducatius, però amb finalitats diferents. També Francina Roca (1998), esmenta que els GAM són grups que el formen persones que solen tenir una mateixa situació o malaltia, amb la finalitat d'aprendre i enfrontar els problemes per millorar individual i col·lectivament. L'autora considera que és una forma de fer participació comunitària, ja que és la resposta d'una comunitat que no ha cobert les seves necessitats amb els recursos.

Altrament l'Institut Guttmann (en línia), defineix un grup d'ajuda mútua (GAM) com un grup de persones juntes per compartir problemes físics, de salut mental o condicions socials en risc per donar-se suport, i compartir informació per aconseguir canvis personals o socials. En els GAM es posa l'accent en la interacció personal entre els membres i la responsabilitat individual. Normalment proporcionen ajuda material o emocional i promouen valors que reforcen la seva identitat personal.

Antigament s'anomenava assistència mútua, de fet Canals, J (2002) explica que el fet que s'anomeni així és una forma de reciprocitat. L'assistència mútua és un concepte fàcil de definir que fa que les paraules delimitadores entrin en la definició, que és molt comú en la parla quotidiana. La primera referència oficial d'ajuda mútua pot haver estat proposada per Kropotkin al seu llibre *Mutual aid, in a factor revolution* (1902).

El GAM apareix en un moment històric sota la circumstància de que la gent té una àmplia comprensió de la situació de crisi del model familiar. Tradicionalment es proporcionava assistència, ja que l'estat del benestar tenia un paper important. Així com l'ha tingut a l'Europa occidental. Tradicionalment atribuït al parentiu.

Segons Alberca; Cortijo; Fernández; Fontecha; Fernández; García; Justo; López ; Pérez ; Rivera; Sánchez; Sicilia; Téllez (s.d) en el seu informe, exposen que davant d'un context de crisi l'any 1970, van començar a sorgir aquests grups d'ajuda mútua com a alternativa per combatre els problemes. Això va generar un moviment social entre professionals per treballar conjuntament amb les famílies, i els grups terapèutics d'una forma d'assistència informal.

Sonia Ródenas (1996) comunica que en un GAM el grup de persones que el formen vénen de forma voluntària, i que requereixen la presència d'un moderador democràtic que potenciï la participació d'aquests i que els faci sentir a tots en una situació d'igualtat de poder. El fil conductor d'aquest grup són les necessitats que tenen. Aquest espai té la intenció de ser un lloc on les persones puguin alliberar els seus sentiments i treure els seus pensaments, que surtin les pors, angoixes, inquietuds... Una de les tècniques que utilitza el GAM és la del mirall, ja que les persones tenen en comú algun problema i en veure's reflectides facilita que s'obrin.

Aquest GAM pot ser segons diferents tipus: malaltia crònica, problemes amb el comportament personal, problemes psicosocials o problemes que genera la societat (aquest últim serà tractat en el projecte de creació teatral). Finalment Ródenas, Sonia (1996), explica que els principals objectius són: facilitar un ajut psicològic, potenciar les relacions socials, informar sobre recursos i servir com a grup de pressió i reivindicació.

Diferents autors com Lara; Aroch ; Jiménez ; Arceo i Velázquez (2004) i Roca (1998), expliquen els avantatges sobre aquest grup. Van realitzar un estudi sobre l'eficàcia del GAM en un grup de diabètics i amb hipertensió arterial. I aquestes són algunes de les conclusions que van arribar: En primer lloc, és una estratègia educativa que ajuda a tenir un control sobre les

malalties així com la seva prevenció a través de les xerrades informatives, ja que en un GAM es duen a terme diverses activitats. En segon lloc, els beneficis del GAM són molt eficients per aquest control i rellentir les complicacions en aquestes persones. En tercer lloc, les persones que van al GAM necessiten els familiars a les sessions, ja que és una forma de sentir un suport. I finalment, és necessària la seva difusió quant a resultats, ja que és una eina terapèutica i educativa.

L'autora Francina Roca (1998) considera que pot ser un canal perquè les persones alliberin estrès i angoixa en situacions de conflicte. El fet de sentir que formen part d'un grup, ajuda a fluir la comunicació entre els integrants d'una forma més senzilla. Són reunions denominades "d'iguals", ja que tenen una situació comuna i es veuen com a "models" per contemplar les diferents actituds davant la mateixa situació. Això implica poder aprendre d'elles, i millorar la seva qualitat de vida. S'utilitzen com a serveis complementaris en el camp social i professional de la salut mental, ja que qualsevol persona que se senti afectada hi pot anar. L'objectiu és que proporcionï suport emocional i un acompanyament col·lectiu.

A més a més, Rubio (2008) aporta que la relació que es fa en el GAM o associació entre els membres amb una problemàtica similar, genera una tranquil·litat, sensació de protecció i suport, això provoca que algunes vegades aquests puguin oblidar-se d'aquelles preocupacions quotidianes o problemes familiars. Per tant, és un grup terapèutic individual i alhora col·lectiu que fomenta aquest espai de confort. On generar vincles i provocar sensacions tant positives, quan es tracta de grup, com de negatives i desfogament quan es tracta d'explicar aquelles vivències que els generen angoixa.

L'autor Barco (2014) argumenta les diferències entre GAM i grups d'autoajuda. En el primer cas (GAM), els membres tenen problemes de conducta, emocionals o personals i amb l'ajuda mútua es redueixen. En els grups d'autoajuda les persones es reuneixen per compartir les seves problemàtiques i buscar solucions entre totes. Tots dos expressen situacions i comparteixen ajuda mútua per solucionar-les, així com generar un canvi en el seu impacte emocional.

En el cas dels GAM una de les principals característiques, és que el professional és l'encarregat de preparar les sessions de forma dinamitzadora, portar una temporalitat i treballar els temes. Una altra característica és que l'assistència és obligatòria, no voluntària, i ve recomanada per

algun professional, ja que han triat un perfil concret. A més a més, el seu propòsit és la millora de les relacions interpersonals entre membres, que serveixin com a punt de suport.

En canvi, en els grups d'autoajuda els membres són els que dinamitzen forma independent la sessió, tot i que poden demanar ajuda a serveis en cas de no saber resoldre les situacions, tampoc hi ha un termini de temps. A diferència del GAM es pot anar de forma voluntària, i quan es vulgui, a part que es parla de temes que afecten a totes les persones del grup, no d'experiències solament individuals, que en el GAM sí que seria el cas.

La seva intenció és purament terapèutica i intenta fomentar la relació entre les persones que tenen el mateix problema, intentant resoldre els conflictes individuals de forma col·lectiva. Una altra característica és que el professional té el rol del lideratge, ja que dinamitza la sessió, però entre els membres és horitzontal i per tant s'acaba convertint en una sessió igualitària. I per últim, el GAM pretén crear sensació de grup, donar veu i debatre temes, i per tant assumir una responsabilitat col·lectiva.

La Revista de Treball Social (2014) considera que els grups d'ajuda mútua en contraposició a Barco (2014), no tenen una presència de professional en aquestes reunions. I que d'aquesta forma s'ofereix un suport mutu per superar situacions durant llargs períodes, tenint en compte coneixements sobre afeccions familiars, emocionals, de salut... Aquests estan dins d'una de les modalitats que ofereixen els camps socials com el treball social. Perquè la seva funció o rol, a diferència és orientar i informar, així com facilitar els recursos durant el procés d'aprenentatge mutu dins del GAM.

Tornant a l'autora Ródenas (1996), explica que els treballadors socials acostumen a estar a l'inici de la sessió, per tal de facilitar i orientar d'acord amb La Revista de Treball Social (2014) durant quatre sessions normalment. Després abandona al grup. Però si hi ha problemes que no se solucionen per si sols conjuntament, intervé donant recursos o com a participants actius de les reunions.

Finalment Zermeño i Magdalena (2008) expliquen que l'objectiu de la participació en els GAM en relació amb el lideratge no ha de ser jeràrquic, sinó que la idea és tenir vincles amb una relació democràtica, simètrics, i que entre aquests participants es puguin dividir unes funcions que determinin aquests lideratges de forma rotativa entre els que participen. De tal forma que

tots acabin desempnant les mateixes funcions amb l'objectiu d'aconseguir una igualtat. Aquestes funcions es distribueixen de la següent forma: moderador, secretari, auxiliar, sintetitzador, tresorer i monitor. Aquest tipus d'estratègia serà utilitzada dins de la representació de l'obra teatral, ja que es considera una visió del camp social necessària per a treballar les emocions i vivències que tenen els personatges. Com s'ha anat mencionant pels diferents autors i autores, aquest tipus de grup genera un sentiment de col·lectivitat, que farà que els integrants puguin expressar lliurement els seus neguits envers les problemàtiques tractades.

És a dir, el GAM és un autoteràpia i al mateix temps forma una ajuda conjunta. La intenció primordial és poder fer que aquests membres, superin els seus problemes i estiguin preparats per les situacions similars que es puguin trobar en un futur. Que agafin eines d'autogestió de les emocions i n'aprenquin d'elles. I sobretot, que se sentin com a iguals dins de la diversitat de les diferències particulars que té cada membre. Com s'ha comentat en altres punts, tenir en compte aquesta interseccionalitat dins de l'àmbit del gènere, i amb eines socioeducatives com el teatre social o el GAM, que ajudin a donar visibilitat aquestes realitats i a reflexionar sobre un pensament més integrador i inclusiu...Tots som un, però de diverses formes.

“Activa Ment Osona (2019) va organitzar un taller de formació de moderació del GAM amb aquesta imatge com a promoció que he volgut agafar, ja que em transmet la unió, i la diversitat en una imatge, i és representatiu del que es pretén mostrar al projecte de creació teatral social. Aquest amor en la diversitat i aquesta ajuda col·lectiva amb les dificultats que tingui cada persona. Tots som un.”

3. Objectius

Tot seguit es mostra quins són els objectius d'aquest procés de creació, amb dos objectius generals principalment, i seguidament cinc objectius específics que ajudin a donar resposta a l'eficàcia del teatre social.

3.1 Objectius generals

- **OG1:** Reflexionar sobre problemàtiques vinculades a violències en el gènere i feminisme interseccional
- **OG2:** Integrar a través del teatre social a col·lectius que han viscut algun tipus de violència

3.2 Objectius específics

- ✓ **OE1:** Crear un espai de confort per expressar sensacions i emocions envers el tema
- ✓ **OE2:** Donar veu a les persones amb diversitat funcional
- ✓ **OE3:** Aconseguir treball en equip i cohesió grupal
- ✓ **OE4:** Formar-nos en coneixements sobre el feminisme
- ✓ **OE5:** Sensibilitzar i conscienciar a la societat de les violències que han viscut aquests col·lectius.

4. Emprenedores

L'equip directiu es compon de tres noies: les persones 2, 3 i 5 (no es citen els noms per la seva privacitat). A més a més, hi ha persones dins del projecte que tenen una funció afegida: persona 1 (musicòloga) i persona 4 (coreògrafa).

Tot seguit es mostraran els seus currículums respectius remarcant només el que es considera rellevant per al projecte i l'obra en si, i s'explicaran els rols i funcions de cadascuna en el següent subapartat.

Persona 2

16-06-1997

- Titulació monitora de lleure (2016)
- Grau Universitari d'Arts Escèniques (2015-2019)
- Monitora en el Centre Obert Don Bosco, Barcelona (2019)
- Vetlladora en el Casal d'estiu - Escola Torrent de Can Carabassa (2020)

Persona 4

18-06-1996

- Grau superior en Animació Sociocultural i turística (2018)
- Formació en dansa i expressió corporal

Persona 1

20-04-1997

- Grau en Musicologia (2015-2020)
- Titulació monitora de lleure (2017-2020)
- Conservatori de música (2003-2013)
- Técnica vocal (2013 fins l'actualitat)

Persona 3

29-11-1997

- Titulació monitora de lleure (2016) i directora de lleure (2018-2020)
- Monitora d'un agrupament escolta de nens/es de 6-13 anys en AEIG K-2 (GODWIN AUSTEN) – 2017 fins l'actualitat
- Formació professional de teatre musical (2015-2020)
- Gestalt escènic I i II (2019-2020). *Curs de psicologia gestalt enfocat a actors i actrius per aplicar-ho asobre l'escenari.*
- Substitucions a: Fundaesplai (2020), F.Roca (2019-2020), Safis Sport (2018), Lycée Français (2018)

Persona 5

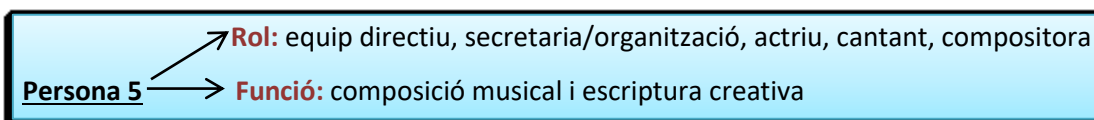
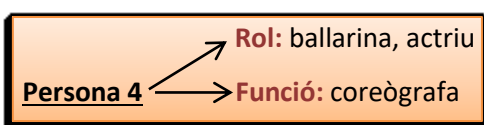
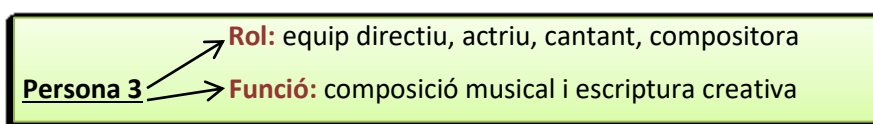
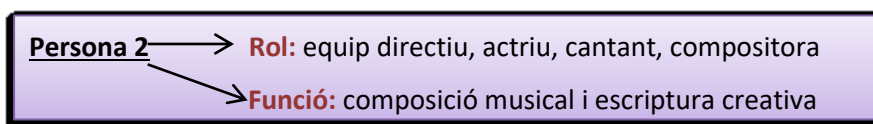
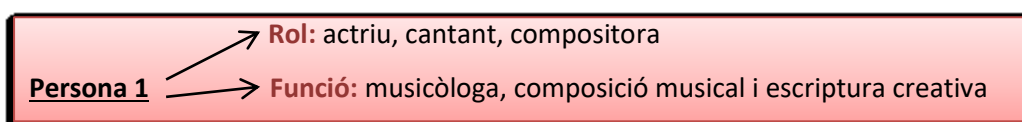
1-02-1997

- Titulació monitora de lleure (2016)
- Titulació de mentor/a
- Titulació de Competències clau desenvolupades en el lleure educatiu rellevants per a l'èxit i la millora de l'ocupabilitat juvenil.
- Titulació d'Atenció a la diversitat: especialitzada en autisme
- Grau universitari d'Educació Social (2016-actualitat)
- Formació professional d'interpretació (2018-2019)
- Voluntariat: nens amb risc d'exclusió social, amb diversitat funcional i sense llar
- Projecte "Rebomboris" amb dones immigrants sense papers i amb exclusió social.

4.1 Rols i funcions

En aquest apartat es mostren els rols que s'aniran veient al llarg del procés i els que sortiran en l'obra de teatre social. Tot i que només es mostren les cinc integrants més contínues de la companyia, hi ha altres persones que hi participen i tindran una funció al projecte.

4.1.1 Rols i funcions del procés de creació

A més a més, tenim altres persones fora de la companyia que puntualment ajuden a tirar endavant el projecte, com per exemple: ajudants de producció, fotògrafs, promotors especialitzats en màrqueting, tècnics de llum i so, ajudants de sala, etc.

4.1.2 Rols dins la companyia

- COORDINADORA: el que organitza les dinàmiques, i porta el tempo (Pers. 5)
- SUPERVISORA: ajudant del coordinador, assegura que tot el que està coordinant surti bé (Pers. 1)
- SECRETARIA/PRODUCCIÓ: qui porta el tema burocràtic i parla amb les respectives persones (Pers. 1)
- PORTAVEU/COMUNICACIÓ: publicitat, màrqueting, relacions públiques, etc. (Pers.2)
- TRESORER: el que s'encarrega de tot l'àmbit econòmic, i gestiona tot allò. (Pers.3)

Malauradament una de les directores va abandonar el projecte a mitjans de gener, a causa de situacions personals entre la seva salut mental i alguns problemes interns dins del grup dels que se'n parlarà a l'avaluació del projecte. Aquesta persona que formava part de l'equip directiu, va ser substituïda per una de les integrants, la musicòloga, que va passar a tenir diverses funcions dins el projecte: directora, musicòloga, i actriu. A més a més, la coreògrafa a principis de desembre també va abandonar el grup perquè considerava que no tindria tant de temps per assumir també el rol d'actriu i que per tant, quan tinguéssim tot enllestit se sumaria com a coreògrafa.

A mitjans de Gener es va tornar a enfocar el procés creatiu des d'una altra perspectiva i es va provar de reconstruir les formes amb el temps que quedava. A mitjans de Febrer van entrar set persones més dins de la companyia, que serien els actors i les actrius. A contratemps, dues d'aquestes persones van decidir abandonar el projecte, un per falta de temps i l'altre perquè se sentia violentat amb les formes d'expressar-se davant del guió de certs membres de la companyia.

4.1.3 Rols i descripció dels personatges

El personatge de la Gemma representa l'educadora del GAM, que connectarà les vides de totes les participants de l'obra. Tenim cinc usuàries: l'Àfrica, l'Àlex, la Júlia, la Marta i la Núria.

Cada usuària representa diferents temes de situacions del gènere.

- L'Àfrica: A causa dels comentaris diaris que fa la societat sobre el físic i les dones, en moltes ocasions té la sensació de sentir-se com un objecte o li apareixen alguns complexos. Al mateix temps que necessita molta informació sobre la sexualitat. Se sent perduda i té molta gelosia de tota mena. Ha arribat al GAM derivada per la psicòloga de l'institut a causa que se sent sola i no té un cercle proper. El seu rol en l'obra es mostra com a persona tancada, seria, filosòfica i amb una sensació d'estat depressiu.
- La Marta: ha estat víctima d'una violació per part del seu exrotllo, i des de fa un temps sent que està perdent el temps amb la seva vida fent la universitat. El seu rol en l'obra és d'un personatge molt dramàtic amb els problemes petits, però que amaga el vertader problema. També es mostra com una persona classista, de casa bona, i ambiciosa.

- La Núria: Va patir assetjament escolar quan era petita per problemes amb el seu físic i això li va provocar a la llarga viure molt acomplexada amb aquest. Ha rebut molts comentaris sobre prejudicis i estereotips per fer-se més amb els nois o tenir-hi més relacions. És una persona que es pressiona constantment per estar bé, fent veure que no hi ha problemes, i que sent una excessiva competitivitat amb les dones. El seu rol s'acosta bastant a la idea d'una dona amb certs micromasclismes o idees masclistes, que és molt insegura, però es fa mostrar altiva, prepotent i narcisista. Mostra un personatge amb molta falsedat i que genera rebuig de cara al públic per acomplir aquelles qualitats humanes que no agraden.
- La Júlia: Va estar en una relació tòxica on va patir violència de gènere. Les repercussions en ella van ser les autolesions, fins al punt que per diversos factors es va voler suïcidar. Té un rol de persona oberta, riallera i sociable, massa sincera i sense filtres.
- L'Àlex: És un home trans, que pateix molts problemes familiars. Està en una depressió i presenta molta ansietat. Considera que s'està oblidant de qui és, i una de les seves majors preocupacions és com se sent amb relació a la seva identitat. El seu rol és de persona tímida, però que es mostra riallera com a protecció. Això sí, quan parla, no calla. I no sap mentir.

* El personatge de l'Àlex (és l'actor que va abandonar la companyia)

A part d'aquests personatges apareixerà un diferents testimonis amb diversitat funcional al principi de l'obra dins d'un *speech* que mostri de què va el TFG i en concret, l'obra que es representarà. També durant l'obra s'incorporaran altres actors i actrius secundaris que donaran vida i recrearan situacions dels personatges principals.

5. Diagnòstic

Necessitats detectades:

- Fets i situacions vinculades a la violència (verbal, física, sexual...), els rols i els estereotips des de qualsevol gènere
- Necessitat de donar veu a la gent amb diversitat funcional
- Promoure un llenguatge inclusiu
- Fer teatre social amb col·lectius vulnerats (víctimes de les violències en el gènere)
- Informar i parlar sobre la interseccionalitat
- Gestionar emocions i poder expressar aquestes, a través del GAM
- Noves formes d'intervenció socioeducativa per crear una consciència a la societat

El procés teatral està previst que es realitzi, a una sala de l'Ateneu del Clot. S'ubica allà, ja que una de les integrants forma part del Grup Escolta K-2 i per tant, se li facilita la sala gratuïta. El grup que forma aquest projecte són cinc persones com a actrius/ors principals, que han viscut un seguit de situacions que les han fet sentir vulnerables davant de la societat i busquen fer una crida d'aquestes experiències, per mostrar la realitat del dia a dia.

A més a més, es conta amb la participació de dos testimonis amb diversitat funcional que donen aquesta visibilitat que falta a l'obra en termes inclusius. Es dona prioritat sobretot a la temàtica del gènere, perquè es considera que hi ha molts casos de situacions que han causat un efecte psicològic en la persona i no se'n parla, ni de com aquesta persona ha de seguir endavant, ni de quina és la forma per erradicar-ho.

Situació				
En aquest diagnòstic s'avaluen i s'exposen situacions que han viscut les actrius del projecte des de l'anonimat, de forma que es mostren quines coses han viscut envers el gènere que les han perjudicat, i que juntament amb les dinàmiques del projecte de creació, i el seu medi de gestió han pogut anar explicant. Aquestes actrius intenten reflectir en l'obra aquestes vivències per a fer una crida del que està passant, que al mateix temps serveix com una forma terapèutica, que mitjançant el teatre social ajudarà a parlar-ne dels problemes viscuts.				
Actors (usuaris)	Situacions viscudes (temes)	Medi de gestió	"Solucions intentades"	Sensacions
Actriu 1	Estat depressiu, no sentir-se lliure, quedar-se sola amb els pensaments, incomoditat física en públic, pressionar-se per estar bé, pensar que no mereix coses bones, gels, dubtar de la seva sexualitat, sentir-se perduda, oblidar-se de qui és, canviar coses per acontentar, ansietat, problemes amb la família, competitivitat amb les dones i rol de gènere.	No s'ha gestionat, simplement amb el temps les coses han anat canviant, unes a conseqüències d'altres, amb molta paciència, i actualment ho gestiona amb un psicòleg (per pair coses). No han desaparegut totes com quedar-se sola amb pensaments, els gels o l'ansietat, també la competitivitat i rols de gènere dubta si realment ho acabarà fent.	Disposa d'un gran mètode per solucionar tot, però al mateix temps no perquè ha creat un inconvenient gegant. Es realitza introspecció per entendre la situació i buscar solució, però s'està pressionant per conèixer. I per tant, quan té del problema fuig pensant.	Por, tristesa, sorpresa
Actriu 2	Depressió, por a tornar sola, no sentir-se lliure, quedar-se sola amb els pensaments, incomoditat física en públic, abús sexual, sentir-se un objecte, sentir-se violentada, pressionar-se per estar bé, pensar que no mereix coses bones, gels, dubtar de la seva sexualitat, sentir-se perduda, oblidar-se de qui és, falta d'informació sobre la sexualitat, suïcidi, autolesions, ansietat i problemes amb la família, violència de gènere.	Mitjançant l'ajuda d'una professional especialitzada en suïcidis va aconseguir obtenir eines per gestionar actualment les seves emocions, i normalitzar-les.	Guardar les coses per ella mateixa i no dir res a ningú. Escriure llibres personals.	Incomprensió, tristesa, por, nerviosisme, ràbia, frustració, culpabilitat

Actriu 3	Depressió, por a tornar sola, no sentir-se lliure, quedar-se sola amb els pensaments, incomoditat física en públic, sentir-se objecte, sentir-se violentada, pressionar-se per estar bé, dubtar de la seva sexualitat, sentir-se perduda, sentir que perd el temps, falta d'informació sobre la sexualitat, ansietat i problemes amb la família.	No té un medi de gestió en concret, en general la forma de gestionar és parlant amb la gent del que sent, llegint (coses que tenen a veure amb el tema) o altres alternatives com escoltar música i relaxar-se. En general no li desapareix cap de les sensacions, però creu que hi li poden desaparèixer amb el temps si les treballa, pressionar-se per estar bé, sentir-se perduda o la falta d'informació sexual.	No ho intenta	Por, nerviosisme
Actriu 4	Depressió, por a tornar sola, no sentir-se lliure, quedar-se sola amb els pensaments, incomoditat física en públic, sentir-se objecte, sentir-se violentada, pressionar-se per estar bé, pensar que no mereix coses bones, gels de tota mena, dubtar de la seva sexualitat, sentir-se perduda, oblidar-se de qui és, sentir que perd el temps, canviar coses per acontentar, suïcidi, ansietat i problemes amb la família.	Ho ha gestionat amb l'ajuda d'un professional i teràpia individual, teràpies grupals, fer introspecció... Al llarg del temps, han desaparegut coses, com canviar les coses per acontentar i sentir-se objecte. Creu que poden desaparèixer coses com suïcidi, sentir que perd el temps, oblidar-se de qui és, sentir-se perduda, dubtar de la seva sexualitat. Però creu que mai desapareixeran coses com pensar que no mereix coses bones, depressió, por a tornar sola, no ser lliure, incomoditat física, ansietat i problemes amb la família.	Guardar-se les coses, dialogar amb la família, coses de la personalitat de base que creu que mai canviaran.	Injustícia, qüestionar-se perquè ha de patir algunes coses, negar els medicaments, encallar-se amb coses, rebuig prejudici societat, algunes coses la fan créixer, preocupació màxima. " coses q no haurien de ser "

6. Metodologia

La metodologia principal que s'utilitzarà en aquest treball és el teatre social. Què és una eina que servirà perquè aquelles integrants de la companyia puguin generar un espai d'inclusió i al mateix temps de confort per a poder obrir els seus sentiments, i explicar les seves vivències, que aquestes ajudaran a la creació dels personatges i del guió en si. Igual que les cançons, que formen una part molt important de l'obra, ja que reflecteixen melòdicament el missatge principal sobre el gènere que es vol transmetre.

També s'utilitzaran entrevistes amb profunditat, i testimonis. Un cop fetes s'analitzaran perquè fomentin millor la base de l'obra teatral. Aquestes entrevistes serveixen al mateix temps per exposar aquells temes clau que no només s'han vist en el marc teòric, sinó que s'aniran veient al llarg del treball, de tal forma que s'entengui quins són els punts fonamentals del treball, més rellevants sobre el gènere en el teatre social. Cal remarcar que tant en les cites que es fan en el marc teòric, com en les entrevistes, més del 50% són dones, i se les nomena pel seu nom i cognom per tal de poder donar major visibilitat.

Durant el procés de creació s'han utilitzat un seguit de dinàmiques que veurem en el següent apartat, perquè ajudessin a fomentar la recerca d'aquest guió, així com els objectius que es volen expressar en l'obra, i aquells temes que s'han fet sonar més. Aquestes dinàmiques tenen una estricta relació amb l'educació social, ja que intenta mostrar com alguns materials de les assignatures del grau, faciliten aquesta gestió d'emocions o expressió de les vivències.

6.1 Projecte de teatre social

La metodologia utilitzada en el projecte de creació teatral i que farà de fil conductor de tots els fets serà un GAM (Grup d'Ajuda Mútua), ja que s'ha considerat rellevant perquè és una forma de mostrar una de les dinàmiques que més ajuden en el món social, i al mateix temps una manera que el públic es pugui endinsar en la vida d'aquests personatges des del punt de vista més emocional, i així connectar amb ells millor. És per això que durant el procés de creació a més a més de diverses dinàmiques, s'han creat improvisacions sobre els GAM's perquè les integrants experimentessin que és, com funciona i com ajuda a obrir-se a una persona. La metodologia del GAM es basa en un grup, en aquest cas, són dones que parlen sobre un tema i el treballen, com seria en aquesta creació teatral, el gènere. Per tal que el GAM sigui efectiu,

és important la figura d'un professional del camp social, i un conjunt d'activitats extracurriculars, com per exemple, xerrades d'altres professionals, que ajudin a seguir treballant amb la temàtica i tot el que comporta. En el GAM teatral ens centrem sobretot en l'exposició d'experiències viscudes i la gestió de les emocions que s'han provocat, per tal que no només es generi un vincle sinó també una ajuda col·lectiva i resolució de conflictes interns.

Per acabar, alguns exemples de dinàmiques han sigut la base per ajudar a donar format a l'obra, que es podran veure en l'annex a la pàgina 33. Els que finalment han estat utilitzats han sigut: "jo mai mai"; "escriptura creativa"; "les emocions"; "roda d'emocions". La resta no s'han pogut dur a terme a causa de les circumstàncies que s'exposaran més endavant.

Els blocs en què s'estructura l'obra seran:

1. Violència (sentir-se violentada, abús sexual, violència de gènere, sentir-se objecte)
2. Salut mental (suïcidi, depressió, autolesions, ansietat)
3. Identitat (dubtar de la meua sexualitat, no ser lliure)

6.2 Entrevistes en profunditat

"Se ejecutan con reiterados encuentros cara a cara entre el entrevistado y el entrevistador con el objetivo de que tanto las perspectivas como las experiencias y situaciones vividas por el informante sean comprendidas por el investigador"

Taylor, S.J i Bogdan, R

Taylor, S.J i Bogdan, R (1992) esmenten que aquesta entrevista, és un tipus d'intervenció més dinàmica i flexible, al mateix temps que no comporta cap rol entre l'entrevistat/ada i l'entrevistador/ora, ja que es considera una relació d'iguals. En aquesta entrevista s'aprèn mútuament a saber el que és important per la gent que rebrà la informació, tot i que a diferència d'altres, té lloc en les investigacions que es fan durant el procés. Que degut a la situació de la pandèmia s'ha hagut de fer via on-line. Però com esmenten els autors, han servit per ajudar en el procés a comprendre millor tot. No segueixen una estructura marcada, sí que pot haver-hi un guió inicial, però en moltes d'elles acaben sorgint noves qüestions segons l'interès. Aquest tipus d'entrevista, Taylor, S.J i Bogdan, R (1992) consideren que té tres variants: història de vida, aprenentatge sobre activitats que no s'observen directament i esdeveniments; finalment un quadre explicatiu de les fonts d'informació que ha donat la persona durant l'entrevista. En aquest treball s'han utilitzat les tres tipologies.

A continuació es mostra dues de les tipologies, per concretar qui són les persones entrevistades, i quina informació ens han donat més rellevant. Els noms es mantenen en l'anonimat per privacitat de les persones que han contestat. Els següents perfils són dones, en la seva majoria, professionals del món social que han ajudat en l'exploració del treball final de grau.

- En primer lloc tenim l'entrevistada número 1, treballa a la comissaria de Mossos d'Esquadra del Prat del Llobregat, i està especialitzada en atenció a la víctima. Va estudiar i treballar durant deu anys com a Treballadora Social en l'àmbit infantil i amb dones maltractades, i ara en porta 13 com a mossa. A l'entrevista explica com el nombre de casos que s'atenen al GAV amb diversitat funcional és mínim, i no es disposen tampoc de recursos suficients, també la forma en com es gestionen alguns temes judicials. A més a més, ens proporciona un missatge per a la societat sobre la realitat del gènere. En l'apartat de l'annex a la pàgina 1 es pot veure amb més detall tot el procediment que segueixen les dones quan presenten un cas de violència al GAV.

- En segon lloc tenim l'entrevistada número 2, treballa com educadora social a l'EAVA (Equip d'Atenció a la vellesa) al consell comarcal de l'Anoia. Paral·lelament, treballa a la llar d'urgència de violència masculina. Ha treballat durant molts anys amb diversitat funcional (a la Fundació Àurea). Ens parla sobre com aquestes dones que han viscut violència de gènere no són conscients d'aquesta realitat, ja que ho tenen normalitzat. També de l'impacte que viuen, així com les microviolències. En la pàgina 6 de l'annex es pot veure amb més detall les experiències que ha tingut amb persones amb diversitat funcional.

- Seguidament, tenim l'entrevistada número 3, que és treballadora social i està com a coordinadora en la unitat de vellesa, discapacitat i salut mental al consell comarcal de l'Anoia. Ha treballat durant molts anys a una escola d'educació especial. Ens comenta les accions que es duen a terme des del seu Consell Comarcal, així com experiències i l'efectivitat d'intervencions com el treball en xarxa, i comunitari en temes de diversitat funcional. També comenta les discriminacions que percep en aquest col·lectiu, com el fet de

prostituir a una persona gran perquè té una discapacitat. En la pàgina 9 de l'annex es pot veure amb més detall tota la gestió que es fa des de la seva comarca i els coneixements que té sobre la temàtica.

- L'entrevistada número 4 és actualment i des de fa cinc anys la directora de la Fundació Aroa. Va estudiar nutrició i d'ençà que es va vincular a la Fundació Aroa (fa 17 anys) ha estat en diferents projectes envers la dona. Ens explica totes les accions, campanyes i programes que s'estan fent des de la Fundació, ens parla de feminisme, i ens dóna una visió crítica i realista per afrontar la situació actual. En l'apartat de l'annex de la pàgina 4 es pot veure amb més detall com és la seva fundació, quins professionals tenen, quins projectes i programes fan, en quins esdeveniments participa...
- L'entrevistada número cinc, és educadora social, està actualment treballant a una presó per a adolescents amb algun tipus de trastorn mental, i que per tant no són conscients que han comès un delictes, imparteix allà a més a més, un taller de teatre social. També en paral·lel té diversos grups de teatre social amb gent amb diversitat funcional. I fa projectes amb Sant Joan de Déu, amb col·lectius que necessiten ajuda amb la salut mental. Explica les experiències amb aquests adolescents i altres projectes dels quals forma part. Ens parla sobre la importància d'acompanyar-los, i generar un canvi a través del teatre social. En l'apartat de l'annex de la pàgina 18 es pot veure l'experiència que viuen aquests joves que estan en una presó, com se senten a l'estar aïllats del món, i quines dificultats presenten.
- L'entrevistada número sis, és educadora social. Actualment treballa com a Coordinadora d'Igualtat i inclusió de l'Anoia. Va enfocar la seva trajectòria cap al món de la salut. També va estar fent atenció a dones, i fa un any i mig que vam obrir un servei a persones del col·lectiu LGTBIA++ buscant ser una primera acollida per orientar-les i acompanyar-les. En l'entrevista ens explica com a través d'eines com el role-playing o el teatre, les dones víctimes de violència masclista podien veure's des d'una altra perspectiva, i entendre el que estaven vivint. En la pàgina 23 de l'annex es pot veure amb més detall.

- L'entrevistat número set és un estudiant de treball social, que ha acabat la seva formació en educació social. I té un tipus de diversitat funcional. Una de les activitats que més l'omplen és fer teatre. Aquesta persona ens explica com viu les situacions de violència diàries, com per exemple amb discriminacions que rep mitjançant "bromes pesades" al telèfon, o les infraestructures que no estan adaptades a una cadira de rodes. En l'apartat de l'annex de la pàgina 25 es pot veure la seva història.
- També s'explicarà posteriorment la història de vida d'un testimoni amb diversitat funcional i que ens explica la seva vivència relacionada amb el gènere. Es mostra a part, ja que aquesta informació no serveix només pel transcurs de teatre, sinó per donar visibilitat a la seva història. Així com la representació posterior del seu testimoni en l'obra. Que com s'ha esmentat en altres apartats es visualitzarà a través d'un projector, juntament amb altres persones.

6.3 Anàlisi entrevistes

A continuació es mostra un quadre amb parts de les afirmacions més importants que s'extreuen de cada entrevista, amb relació a les parts que segueix aquest treball com a base: la diversitat funcional, el teatre social, el gènere, el que es vol visibilitzar, i altres aportacions que es considerin rellevants pel transcurs d'aquest treball. Així com posteriorment, la part comuna i diferenciadora que es pot veure entre aquestes.

Indicadors					
Categoria	Codi 1 Diversitat funcional	Codi 2 Teatre social	Codi 3 Gènere	Codi 4 Què vols visibilitzar?	Codi 6 Altres aportacions rellevants
E1:	"No veig cap raó ni criteri que pugui descartar la seva participació, igual que qualsevol altra persona que no forma part d'aquest col·lectiu, però sí que té una vivència susceptible de ser interpretada dins del gènere de teatre social."	"Crec que davant un bloqueig emocional,(...) l'eina principal ha de ser un treball terapèutic individual amb un psicòleg especialitzat (...) el teatre social ha de ser un complement d'aquest treball personal. Aventurar-se a fer ús del teatre social sense un treball personal previ, penso	"No existeix un perfil definit de dones víctimes de violència de gènere o masclista.(...) La violència afecta a TOTES les dones malgrat que encara existeixen estereotips erronis sobre el perfil de les víctimes" "No crec que hi hagi en els homes un perfil de víctima de	"Doncs bàsicament parlar amb dones i fills/es que hagin patit l'experiència. I escoltar-los amb les orelles però també amb el cor."	

		que pot convertir-se en una experiència que pot agreujar el trauma si la persona no està preparada.”	violència (...) degut també a les creences masclistes vigents sobre el model masculí, per a un home és difícil reconèixer que és víctima de violència (...) A més (...) no es contemplen recursos especialitzats per atendre als homes víctimes d'aquest àmbit.”		
E2:	“Suposo que tant si ens tens com no, si t'introdueixen aquest tema a través del teatre social, serà molt més fàcil expressar-ho a través de tècniques teatrals, que potser fent una entrevista o intervenció directa. Potser el teatre li facilitarà a una persona més introvertida, a poder expressar-ho. ”	“Si (...) les tècniques de teatre si. Al centre de dia de gent gran, va venir una voluntària a fer tècniques d'expressió corporal i va estar molt bé. I al taller Àurea, hi havia una activitat de teatre al lleure. Tot i que mentre hi era jo no. Normalment ve gent que es dedica a això.”	“La més comuna que veiem, és que no són conscients de la violència exercida sobre elles, no saben que són víctimes de violència de gènere (...) trobo molt estrès, molta culpabilitat, i que busquen una zona de confort.”	“Amb el gènere s'hauria de donar veu a les micro-violències que rebem dia a dia, i que a totes les dones ens afecta. S'hauria de potenciar més, i sobretot també la sexual. (...) tant les diàries com les dels mitjans de comunicació. “Sobre la diversitat funcional, considero que la	

	“Es poden identificar en veure-ho, a través d’una altra persona, perquè potser no són conscients que estan una situació de violència, i es poden sentir identificats.”			gent es veu diferent, de les persones que tenen diversitat funcional, potser aquest discurs l’hauríem d’aproximar (...) que puguin tenir una vida laboral estable, que siguin com nosaltres. Lluitar perquè que aquesta diferència que marquem no ho sigui tant, en tots els sentits de la vida, el que seria el desenvolupament d’una persona.”	
E3:	“Considero que és molt interessant, però falta una consciència , perquè hi ha de molts tipus. La manca autonomia física perquè estan acostumats i son conscients, i la manca en el	“Si i poc explotada. Tot allò més alternatiu costa que sorgeixi. Mirada comunitària ja fa tard i surt ara.”	“El tema del gènere, sobretot en adults, discriminació normalitzada, ex: persona gran substituïda amb discapacitat. Han d’entendre i voler fer un canvi (autonomia i voluntat de la persona)”	“Com a part real, no caure en el paternalisme-no assistencialista, apoderament. Som eines, no ajudem, elles fan el canvi. Per altra banda, les capacitats, no incapacitats,	

	món rural” “Les voreres eren inaccessibles, discriminació.”			positivitzar que tothom té la possibilitat.”	
E4:	“Els grups són heterogenis, no treballem només... A part de que hi ha excepcions, segons el moment de treball (..) les persones amb diversitat funcional participen molt, i treballem molt en tot lo que són les activitats de salut comunitària als barris (...), però no són només persones amb diversitat funcional (...) hi ha persones (...) totes juntes en un mateix grup.” “Les persones amb diversitat funcional que nosaltres	“Un pilar en el desenvolupament i creixement de totes les persones. L’art és un mitjà que ens ajuda a expressar el que tenim al nostre interior d’aquesta manera tan única i avarca tots els àmbits de la vida. Tot és art en la seva expressió.” “És una eina imprescindible, molt important a nivell individual i col·lectiu, perquè a través de l’expressió surtin coses que tenim a dins, però també a nivell col·lectiu	“Hi ha un gran impacte de les violències sexuals en les dones amb diversitat funcional, tot i que, és absolutament invisible encara (...) temes crucials, que encara estan bloquejant que això es posi sobre la taula, igual que en el cas de les dones de més edat. Tot lo que seria la diversitat, tornem al cor de la perpetuació de les desigualtats, que és el no reconeixement de les dones amb diversitat i l’impacte de les violències masclistes parcials, segons aquesta diversitat i no hi ha per tant,	“Visibilitzar en primer lloc, com les dones en aquest cas, amb diversitat funcional no són dones vulnerables, sinó que són dones vulnerades (...)és imprescindible començar a canviar el llenguatge, perquè les dones amb diversitat funcional no són sers, no son persones de menys categoria, ni que tinguin més problema, ni que les haguem de tractar com si no tinguessin veu ni experiència ni coneixement, o capacitats.	“Concebem el treball social com una cosa oberta i en xarxa, que et dona oportunitat a conèixer iniciatives” “El capitalisme ens aboca a posar en valor el progres individual per sobre, a costa de sotmetre i discriminar, i violentar, en el detriment de les demes persones, quan la falta de comunicació. Posar en valor la comunitat i sobretot la diversitat en la riquesa que et pot aportar. Aprendre mútuament, des del respecte i compartir.” ‘

	atenem, el percentatge de persones que hagin viscut aquesta situació és baix, però no és representatiu. (...) Tenim a l'equip professional també persones amb diversitat funcional (...) considero, que les persones amb diversitat funcional (...) les dones, estan més exposades a la violència i a la violència sexual, que les dones que no tenen."	perquè és una eina de sensibilització i conscienciar. El teatre social és una eina molt transversal per aconseguir fer un procés de transformació que generi canvi, individual i col·lectiu. (...) És una eina que té la capacitat de poder portar més enllà, i ser transversal, això generi canvi a les persones que ho estan veient, com a denúncia, desigualtat... (...) realment hi ha dades de l'impacte del teatre social a nivell d'intervenció social."	aquesta interseccionalitat."	Sinó que les dones amb diversitat funcional son vulnerades perquè els hi vulnerem els seus drets, no és donar-les veus, sinó que els hi hem tret la veu." (...) un tema econòmic també (...) una dona amb diversitat funcional per fer el seu dia a dia, ha de fer una despesa de diners supergran, segons quina diversitat tingui, això és una desigualtat, una discriminació. I l'exposició a les violències (...) el tema de l'agència (...) són doblement vulnerades, per ser dones i tenir diversitat funcional. I aquest discurs s'ha de canviar (...)	"Fa poquet, s'ha aprovat que no es puguin fer més esterilitzacions forçades, que penso que es una qüestió molt important si posem la perspectiva de gènere, i diversitat funcional, a dones amb el seu propi cos forçades."

				garantir, una igualtat d'oportunitats. “La lluita contra els discursos negacionistes, perquè hi ha una simbiosis entre l’avenç social de la consciència i els discursos, quan es van fent canvis, i el discurs polític agafa, en aquest cas el gènere. (...) continua igual i el masclisme encara muta i perpetua les desigualtats (...) hi ha petits avenços, però continuem tenint vulnerats els nostres drets, en tots els àmbits de la nostra vida.”	
E5:	“Veig la diferència des del punt de vista de que tots	“Vull saber si els hi baixa l’ansietat, perquè jo crec que	“No tant l’abús com a tema principal, sinó que (...) surten	“La integració de les emocions, la visibilització.	

som diferents, i com a característica del grup canvia molt quan estic donant un treball (...) adults amb patologia mental que estan rebent medicació. Perquè (...) es nota a nivell corporal (...) moltes vegades hi ha un relentiment en la mobilitat, pel fet de que prenen medicació.” “Noto també moltes ganes d’expressar, amb molta veritat. I molta transparència en el que diuen. Amb ganes de reivindicar, expressar com se senten amb la veritat.” “Surten molt els prejudicis de la societat cap a les	si. (...) penso que venen preocupats i la meva sensació es que durant l’activitat aconseguen desconnectar i evadir-se d’una manera constructiva d’allò que els fa patir. I també penso que puja l’autoestima i autoconfiança.” “És una eina de benestar, d’expressió, que parles des d’un altre lloc, és una eina creativa, que demana de tu perquè funcioni, que et pot potenciar l’autoestima, l’autoconsciència, la confiança. I a part d’això hi ha escenes que veus des d’un altre lloc i aprens des d’un altre lloc (...) el teatre social aporten missatges implícits,	escenes en les que la dona o la noia se sent mobilitzada perquè venim d’una societat patriarcal. Han sortit escenes que feien referència a la inferioritat en la que la dona es troba a la societat, escenes (...) on hi ha directrius implícites els comportaments que ha de tenir la noia davant del noi.”	Les emocions com a gran eina per responsabilitzar-nos del que sentim i de com actuem.” “Que les persones no les aïllin de la societat (...) implicaria a la comunitat, perquè a grans trets ens hem de plantejar que quan una persona delinqueix, la preguntaria seria “Què no hem fet suficient com a societat perquè aquesta persona hagi d’incomplir la llei?”. La majoria de persones que estan a la presó són persones que han tingut carències molt importants a la vida, dificultats molt greus... Com a societat hem de	

	persones amb salut mental, sobretot les pors (...) molta por al rebuig, i (...) por a l'acceptació. Surt com a necessitat de reivindicar." "Les escenes que surten sempre són d'acceptació d'un mateix, de relativització de la bogeria. Hi ha escenes en les que es parla de soledat (...) és de desestigmatització del trastorn mental perquè aquestes emocions les tenim tots. Surt la necessitat de treure l'etiqueta."	on pots veure coses sense saber que les estàs veient."		veure quins mecanismes estan fallant. Treballar en comunitat perquè aquesta persona ja estigui integrada en la comunitat."	
E6:	"Crec que si pensem amb gènere (...) si la teva hipòtesi és que la representació de dones amb diversitat		"Molts cops la dona ve a tu perquè està angoixada, però no és conscient del que està vivint, et diu la necessitat que	"El tema dels micromasclismes, perquè passa molt desapercibuda i t'ajuda a connectar amb	

	funcional no està representada socialment tant lo positiu com negatiu estic d'acord, perquè tenen una dificultat afegida.” “El tema de salut mental encara està més estigmatitzat, i tenen menys oportunitats, perquè fa més por. Les persones amb malaltia mental es multiplica la dificultat, i són invisibles per la resta.”		té en aquell moment. És durant l'entrevista que tu detectes que està en una situació així. Hi ha com una creença de que la violència és només la física, i que comença el dia que et donen una bufetada, i la violència pot començar de cop o de forma molt insidiosa, que se sol donar en la majoria dels casos.” “La violència es dona en molts àmbits i contextos, en totes les classes socials. I molts estudis i articles afirmen que com més elevat és el nivell, la violència més sofisticada.” “Les persones que son	qualsevol tipus de persona. (...) Posar en evidència a persones diverses, amb aquestes petites agressions que passen desapercebudes en el dia a dia.”	

			víctimes de violència, el que tenen és la necessitat de ser estimades, molt en el fons, el desig humà de ser valorada, apreciada. Crec que les persones víctimes de violència masclista, es troben amb persones que elles pensen que els ofereixen això però en realitat no els hi estan oferint.” “Hi ha molta gent que opina que els homes maltractats no són víctimes de violència masclista, perquè es considera que l’origen ve donat perquè els homes sempre se’ls hi ha donat a entendre que tenien el poder sobre tots els altres. (...) Però crec que hi ha dones		

			que s'han sentit apoderades i que exerceixen en les seves relacions tipus de violències que té un cert poder. És un masclisme aplicat des de les dones. (...) El perfil de l'home maltractat és aquell que no entén perquè si fa tot el que vol la dona per fer-la feliç, el tracta malament. Fa el possible per fer el que ella vol que sigui.” “Entre parelles LGBTIIA+, és molt més complicat, perquè no ho reconeixen, i es pot donar igualment. L'expressió del masclisme no té gènere, encara que el patriarcat sigui perpetuat per homes.”		

E7:	“La gent ha de tenir també el seu espai per parlar sobre violència i establir quina violència poden rebre, i quins són els seus agressors. No hi ha gaires espais on es pugui parlar de violència, i a gent amb diversitat en rep molta de tot tipus, i el teatre és espai per conscienciar.” “Sobretot infraestructural perquè no hi ha adaptacions i si anés sol no podria anar (transport públic) amb cadira de rodes en el seu cas, per ajudar si. (...) De petit rebia comentaris (...) també considero que la gent veu amb llàstima les persones que van amb cadira de	“És una eina de teràpia, ja que una persona pot millorar molt amb aquestes emocions, a base de practicar amb el teatre i sentint-se apoderat amb si mateix.” “Pot ajudar al col·lectiu com gent que pateix depressió o intents de suïcidi, pots ajudar a les persones amb les malalties a enfrontar-se amb el que han de combatre i tornar-les més fortes.”	“Hi ha gent que ha dit mentides sobre la gent amb cadira de rodes com “les dones amb cadira de rodes són esterilitzades”. Puc tenir una sexualitat plena i rica. No m’atrau la sexualitat però m’agradaria trencar el tabú de que se’ns veu molt com amics, no se’ns agafa l’estima de parella. Canviar estereotips, i de que podem tenir relacions completament normals. “no mordemos”. Tinc la percepció que hi ha un prejudici.”	“El dol viscut en la mort, perquè és un tema que em crida i està invisibilitzat en la societat i tots en vivim, parlar del tema ens fa més forts i extreure les nostres emocions amb el tema.” “Físicament tenir més consideració a les persones amb cadira de rodes, que siguin accessibles, que pugui circular com qualsevol altra persona, a nivell oportunitat laboral de que hi hagin els mateixos drets, però considero objectiu, positiu encara que es classifiqui tenir una targeta, però són discriminatoris els	

	rodes. (...) M'han fet enfadar-me perquè utilitzen l'humor macabre per riures de la persona amb diversitat.”			transports públics , a nivell drets discriminen molt les lleis (...) Caldria canviar l'estigma cap a la gent amb cadira “que mono, que cuki”, com si fossin tontos o innocents. Veure'ns com persones.”	

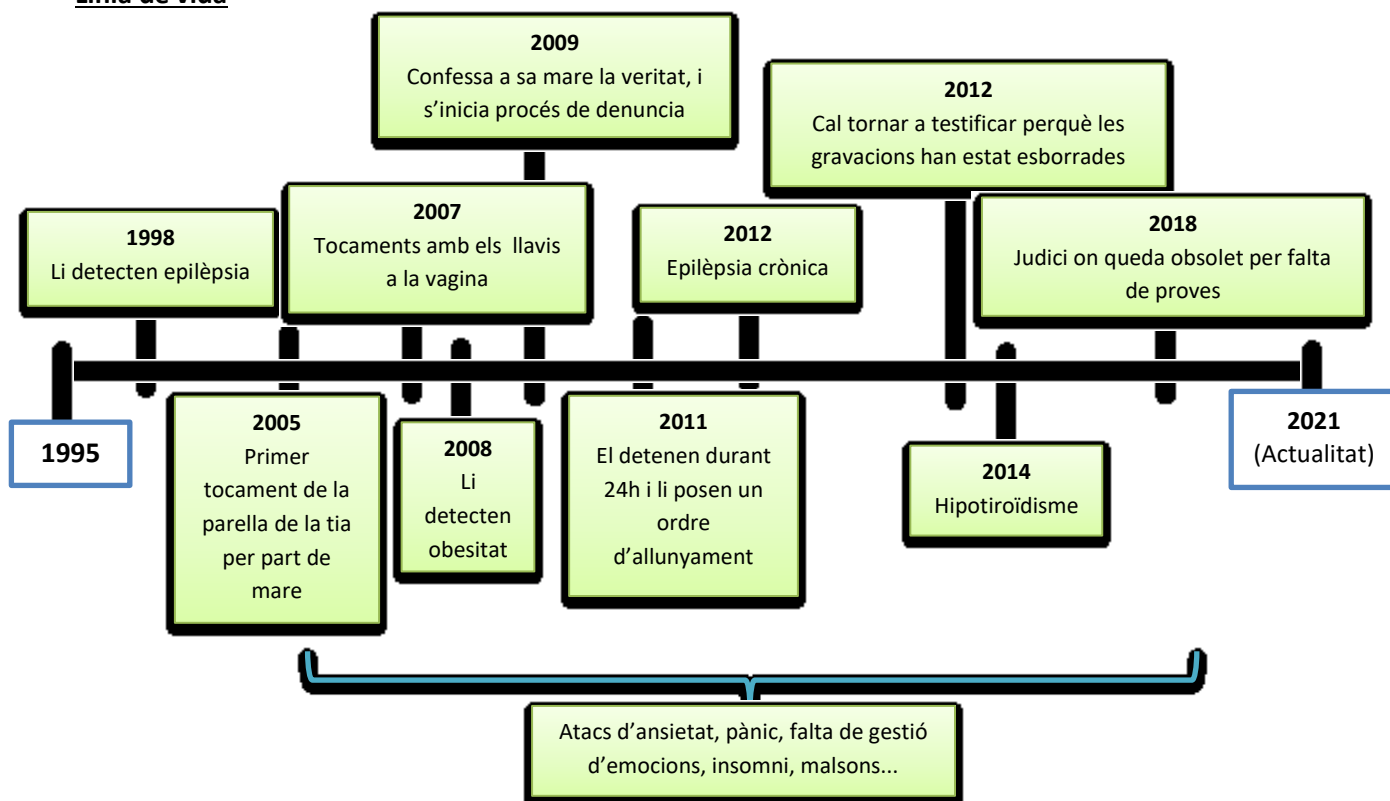
Resum per ítems:

- En la primera, segona i sis expliquen amb profunditat la seva pràctica professional amb víctimes de violència masclista, i les tres coincideixen que no n'hi ha un perfil concret ni d'homes i de dones, sí que hi ha característiques comunes com la por i la culpabilitat, que predominen, però en general afirmen entre les tres que especialment les dones són víctimes degut a les desigualtats de poder que perpetua el sistema.
- La tercera, cinquena i setena se centren més en la diversitat funcional i els trastorns mentals, en l'impacte que té a nivell infraestructura, i discriminacions. Les violències que pateixen per part de la societat per no encaixar en els cànons establerts.
- La quarta entrevista fa una anàlisi profund de la problemàtica vigent, tant en la dona com a tal pel fet de ser dona i tot el tema desigualitari que l'acompanya, i les dones amb diversitat funcional que viuen una doble discriminació.
- En tots els casos d'entrevistats podem veure similituds en aquelles coses que volen visibilitzar, i sobretot en què el teatre social és una molt bona eina d'intervenció que s'ha de potenciar més, ja que ajuda a créixer i apoderar-se a molts col·lectius, és una eina que ajuda a comunicar tot allò que impossibilita la societat. Totes es centren en la idea de compartir aquesta interseccionalitat, en el sentit de contemplar la diversitat de les persones i donar-los els mateixos drets per igual, així com ser escoltades.

6.4 Testimoni

Sr/a ... Actualment és una estudiant especialitzada en educació infantil. Amb una discapacitat de 34% reconeguda des de 2016. I que aquesta discapacitat l'afecta al seu intel·lecte i altres aspectes. Es considera una persona molt constant, i ha suposat un repte tenir els seus 13 títols, degut a les situacions que ha viscut. Com ella diu "Yo puedo con todo"

Línia de vida

Aquest testimoni ha estat realitzar per donar visibilitat a una de les experiències relacionades amb el gènere que pot tenir una persona amb diversitat funcional, així com les discriminacions que pot viure pel fet de ser considerada diversa a la resta. Per tant, es pretén mostrar el doble vessant amb la qual es volia treballar a l'obra teatral (que després no va ser possible pel tema Covid-19) sobre gènere-diversitat. I de com, recordant el que ha citat alguna de les entrevistades, les dones amb diversitat funcional viuen una doble discriminació.

Per concloure aquesta línia de vida, que en la pàgina 28 de l'annex es veu la història de vida completa, cal remarcar que tot i que ho ha tingut gens fàcil a nivell amistat i entorn familiar, ja que l'han ajudat molt i li han fet veure que podia amb tot, també hi ha hagut conseqüències

per part de la gent pel fet de tindre una diversitat. Moltes persones amb diversitat funcional, a part de discriminar-les, no se'ls facilita les mateixes oportunitats infraestructuralment ni d'inclusió en el dia a dia. Tal com ens comenta el testimoni, queda clar perquè totes aquelles persones que estudiaven amb ella, tenint una diversitat havien estat jutjades. També per altra banda, referint-nos a la interseccionalitat, veiem com una dona, amb un tipus de discapacitat, és violentada pel seu tiet des de ben petita, en un moment on era vulnerable y no sabia bé que passava, tot i que amb el temps va aconseguir entendre-ho i comunicar-ho.

Per acabar, deixo una frase que ens anomena el testimoni sobre com erradicar aquest tipus de problemàtica: *“Si todo el mundo poniera de su parte todo ira más fácil y no habria tantos problemas ni prejuicios. Si todos pusiéramos las cosas más fáciles a todos la vida no sería tan complicada (si lo hace una sola persona no puede, si es un colectivo sí).”*

7. Anàlisi de l'entorn i el producte social

“Después de la violación (terrible caricatura del amor de la cual está ausente el consentimiento) la opresión es el segundo horror de la existencia humana. La opresión es una terrible caricatura de la obediencia”

Simone Weil

Aquest projecte de creació inicialment va començar a fer-se forma presencial al barri del Clot, concretament a l'Ateneu. El fet que s'escollís aquest lloc, era perquè una de les integrants tenia contacte amb ells directament, ja que pertany al grup escolta K-2, això feia que produís una gratuïtat i disponibilitat en cedir-nos les sales d'assaig. Amb les circumstàncies de la Covid-19 i les restriccions de mobilitat per a persones que no viuen dins de la mateixa comarca, tot això es va veure afectat i va passar a ser on-line.

El context social de les persones integrants es basa en un tipus de col·lectiu, com són dones, que han viscut situacions que les han fet sentir vulnerable davant de la societat, i sota les normes socials imposades pel punt de vista del masclisme. Aquestes dones són de Catalunya. Per les situacions que cadascuna ha viscut individualment, quan es va fer crida i es va nomenar la intenció d'aquest projecte teatral social, moltes d'elles van voler formar part, ja que volien reivindicar com se sentien. No totes van poder per la disponibilitat, però si van córrer la veu i fer seguiment a través de les xarxes socials.

En el gràfic "Nombre total de casos de cada fet", que es pot visualitzar a la pàgina 56 es mostra les estadístiques de les persones que finalment han estat vinculades aquest projecte de forma directa. Realment en el projecte hi ha moltes més persones, però han escollit quedar en l'anonimat i cedir les seves vivències perquè jo les pugui utilitzar en la meva obra per donar-los veu. En aquest cas, es tracta d'un total d'onze participants, incloent-hi la meva participació (dels quals un d'aquests participants és home) que comparteixen vivències en comú.

Com es pot observar, hi ha un seguit de temes que s'han volgut estudiar com són: depressió o estat depressiu; por a tornar sol/a; no sentir-se lliure dins de la societat/amb el sistema patriarcal; incomoditat física en públic o algun tipus de complexe físic; abús sexual; abús físic pel fet de tenir algun tret "diferent" en la societat (violència en general); violència de gènere; violència verbal pel fet de tenir algun tret "diferent" a la societat; sentir-se objecte; sentir-se violentat/ada (obligat a fer alguna cosa perquè s'espera de tu); gelos (de qualsevol mena); dubtar de la teva sexualitat/identitat; falta d'informació de la sexualitat i altres termes del gènere; suïcidi; autolesions; problemes alimentaris (TCA); ansietat; situacions familiars que impedièren que poguessis ser qui ets, o et sentissis jutjat/ada per com ets; *bullying*; sentiment de rivalitat entre dones; sentiment de rivalitat entre homes; sentiment d'haver sigut víctima del masclisme i sentiment de ser masclista en alguns aspectes.

D'aquest podem observar que 10/11 participants han viscut violència verbal pel fet de tenir algun tret "diferent" a la societat, seguidament de 9/11 que han tingut incomoditat física en públic o algun tipus de complexa físic. En igualtat de persones 8/11 trobem altres temes com: por a tornar sol/a; no sentir-se lliure dins de la societat/amb el sistema patriarcal; gelos (de qualsevol tipus); dubtar de la teva sexualitat/identitat; falta d'informació de la sexualitat i altres termes del gènere.

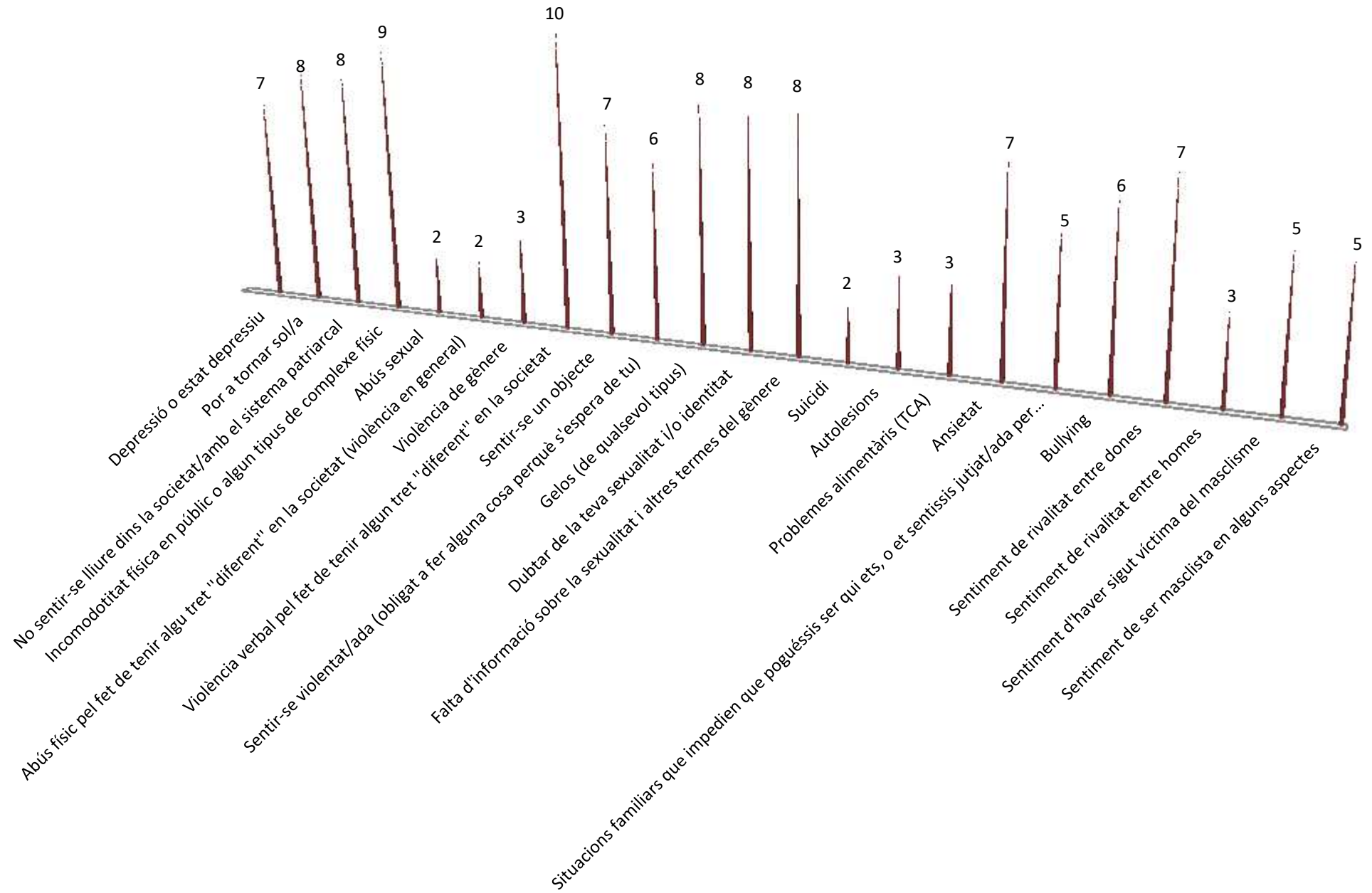
En menors casos tenim 2/11 amb abús físic pel fet de tenir algun tret "diferent" en la societat (violència en general; suïcidi i abús sexual. Seguit d'uns casos més que serien 3/11 amb els temes: sentiment de rivalitat entre homes; problemes alimentaris (TCA); autolesions i violència de gènere.

Com s'observa moltes de les respostes demostren que seguim en un sistema patriarcal, controlador i masclista. Que genera eufemisme en temes concrets com és la sexualitat, i no dóna informació. Si no es té es produeix un efecte en les persones que fa que no acabin de

sentir-se a gust i facin el que s'espera d'elles. Aquestes participants, tenien una enquesta, que es pot consultar en el següent link: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScIbSDoM4Uzp774LFPM9OcV5J4Eu34xe9O6kY9tQ3SHaJ3KMQ/viewform?usp=sf_link on se li fan altres preguntes perquè puguin profunditzar en aquestes vivències que han escrit.

Moltes d'elles reconeixen haver viscut situacions realment traumàtiques per petites que fossin, que les han fet sentir vulnerable, i en concret, en el cas de dones, oprimides, discriminades i en desigualtat de condicions.

Nombre total de casos de cada fet

8. Pla de producció teatral

8.1 Explicació de la importància del paper de l'educació social en el projecte

Segons el material de l'assignatura de Graça Dos Santos (2021), l'educació social abans de ser implementada com un grau universitari, va passar per diverses fases. Aquestes, es poden resumir en quatre: institucionalització, formació, normalització i investigació. En primer lloc, El procés va començar amb els agents informals en els barris i les comunitats (Caride, Úcar i Ortega, 2013) Amb ajut també del tercer sector (fundacions, associacions...) van acabar rebent els ajuts necessaris de les administracions públiques.

Més tard, a la fase de formació es va crear un nexa entre professionals i acadèmics del món social perquè es nodreixin mútuament. Uns aprenguin de les experiències dels altres, i al mateix temps, els altres aprenguin dels nous canvis en la formació universitària. De fet Ortega (2002) considera que està *“totalmente ligada a la progressiva institucionalización de la profesión”* (Pàg.18).

Els anys 90 del segle passat, es va aconseguir que els professionals poguessin estar actius com a treballadors/es del tercer sector (Caride, Úcar i Ortega, 2013) Però cal normalitzar la professió i incloure'ls també dins del segon, o sector empresarial, o com autònoms. Finalment, L'Educació Social complementa mitjançant la pràctica i la teoria amb la Pedagogia Social. Segons Caride, Úcar i Ortega, (2013) *“la creación ... o metodologías novedosas en el campo de la Pedagogía Social y la Educación Social no les corresponde en exclusiva ni a la Academia ni a la Profesión: es misión de las dos”*. (Pàg.20) És a dir, com a repte necessiten créixer i innovar, en noves estratègies d'abordatge. És per això, que una manera de créixer en aquest cas, seria el teatre social.

Així doncs, des dels anys 70-80 s'estava lluitant per reconèixer la identitat social i la seva tasca, i després de molts congressos, la creació del primer Consell General del Col·legi d'Educadors/es Socials, el Decret de Bolonya (2007), els documents professionalitzadors (que ajuden a definir la professió), l'Associació d'Educadors Socials de Catalunya (1993), i ajudes entre professionals. Fa 14 anys que l'Educació Social va crear la primera promoció de grau universitari reconegut.

Totes aquestes persones que han lluitat, buscaven el bé comú de la societat i la millora d'aquelles injustícies socials. Les formes de fer-ho eren molt diverses. I una d'aquestes formes va ser el teatre de l'oprimit, com a forma de reivindicació social. Aquest, és un dels tipus de teatre social que n'hi ha. A poc a poc, s'està donant més veu a tots els tipus d'arts en l'acció socioeducativa, com a recursos que impulsen l'apoderament de les persones. I generen uns processos creatius, que fa que no només creixin de forma col·lectiva, sinó que aprenguin de forma individual d'aquests processos. És per això, que una de les figures dels professionals del camp social, com són els educadors i educadores socials, considero que realitzen o poden dur terme una tasca molt important en el teatre social. A través de les seves eines, i els seus coneixements poden ajudar a crear cohesió de grup, i treball en equip. Acompanyar en els processos, i facilitar aquelles dinàmiques que poden anar bé pel procediment.

Finalment segons el material de l'optativa de Maria de Los Angeles Paczkowski (2021) destacar que les competències de l'art en el Treball Social i l'Educació Social són les següents:

1. Una praxi relativament nova
2. En construcció entre la relació, és un procés dinàmic i canviant
3. Ajuda a entendre la cultura, la vida social i la construcció de base de la persona
4. Assegura uns drets fonamentals

Com a objectius té:

- Utilitzar les arts com una eina per intervenir en un context amb persones amb certa vulnerabilitat social
- Establir vincles de promoció cultural
- Reforçar la promoció de vida i a les persones

Per acabar, els reptes que es proposen des de l'àmbit social si intervenen les arts com a eina són els següents:

1. Una educació integral pel desenvolupament de les persones
2. Una construcció de la realitat, o l'ajuda per a construir-la, per comprendre el paisatge cultural i social d'aquelles persones
3. El fet de poder incloure els seus drets humans i l'impacte que poden tenir aquestes intervencions.
4. Generar relacions socioculturals en construcció, que estigui en constant canvi i integri als membres.

9. Pla d'organització teatral

9.1 Material tangible

- Fulls de paper a fer creació escrita
- Bolígrafs
- Llapis
- Equip de música
- Un ordinador, o diversos ordinadors segons la sessió
- Guitarra
- Guió de l'obra
- Cadires
- Taula gran

9.2 Material complementari per la creació i fonamentació de l'obra

- Equip de so
- Equip de llums
- Micròfons diadema (un per cada participant, ja sigui tant d'equip de producció, com els participants)
- Tríptic informatiu pel públic
- Xarxes socials o pàgines web per la difusió
- Pamflets publicitaris
- Sala de teatre
- Sala d'assaig

9.3 Diari de camp

La idea de crear un projecte teatral i que formés part d'aquest treball final de grau, va començar a l'agost del 2020. Quan un parell de companyes i jo vàrem posar unes idees sobre la taula, perquè volíem reivindicar algun fet relacionat amb el feminisme. Els primers dies van ser molt atípics, ja que es tractava de què trobéssim el punt en comú entre les tres i el que volíem presentar. Mitjançant les vivències pròpies que ens van fer entrar en empatia i al mateix temps coratge, per les males situacions van poder aprofundir en allò que feia mal i creava angoixa.

També a través d'unes frases es va compartir l'escriptura creativa d'on van sortir idees, que ajudarien posteriorment al guió i la creació. A més a més, vam visualitzar pel·lícules relacionades amb temàtica feminista, i masclista, que ens aportaven més idees sobre altres

realitats. Un cop va passar aquest període, a l'Octubre es va contactar amb el tutor que va assignar la universitat del TFG, per comentar la situació que s'havia plantejat, i proposar-la com un treball que es pogués fonamentar, i dur a la pràctica. Es va aprovar per part del tutor, sempre que mesclés dues tipologies de treball com són intervenció socioeducativa, i empenedoria social, i es pogués fer una bona fonamentació de tot el procés.

Un cop aprovat, es va crear la companyia, i es van buscar més components per formar el grup i tirar endavant el projecte. En paral·lel es van realitzar entrevistes que ajudessin a fonamentar el treball, i al mateix temps a donar-li un sentit a l'obra. Es van buscar testimonis reals que volguessin compartir la seva experiència, per a ser representada. I es van preparar dinàmiques per entrar en aquests temes, i emfatitzar amb la situació. A poc a poc es van anar fent assajos, (que es poden veure de la pàgina 44 a la 61 de l'annex), fins que, la temporalitat i les circumstàncies dels assajos van fer que s'abandonés el projecte, i es continués de forma individual, ja que pertanyia aquest treball universitari.

10. Pla econòmic teatral

Totes les despeses que es veuran a continuació són una especulació del que seria un material en cost real, que serien subvencionats per diferents parts: els membres que hi participen, els membres que hi assistiran a la representació i els ajuts públics (per part de l'ajuntament o la generalitat) i privats, o subvencions culturals en cas de que fos necessari. Una altre manera de cobrir aquestes necessitats seria venen productes fets a mà, com per exemple samarretes *Tie-dye* amb el nom de la companyia. Quan es va dur a la pràctica tot el procés o el que s'esperava que es pogués dur a terme era de forma gratuït, ja que comptàvem amb l'avantatge que el local ens facilitava moltes coses.

10.1 Proposta de pressupost

MATERIAL	COST ESPECULATIU	COST REAL
Equip de so	290€ el dia Web de lloguer: Lloguer so online - Lloguer equips so, llum i escenaris Barcelona (sonotech.cat)	En aquest cas és gratuït, ja que ens la cedeix l'espai, per tant 0€
Equip de llums	90€ en total el dia (2 llums de cada tipus) de 20 i 25€ cada estil.	En aquest cas és gratuït, ja que ens la cedeix l'espai, per

	Web de lloguer: Lloguer llum online - Lloguer equips so, llum i escenaris Barcelona (sonotech.cat)	tant 0€
Projector + pantalla	120 + 40 € = 160 € en total el dia Web de lloguer: Lloguer projector online - Lloguer equips so, llum i escenaris Barcelona (sonotech.cat)	160€
Micròfons diadema	El preu per dia són de 25€, si és un per cada participant, que són un total de 16, serien 399,98€. Web de lloguer: Alquiler de micrófonos (alquilerparaeventos.es)	0€ ja que ens cedeixen micròfons de sala que captin tot el so
Tríptic informatiu pel públic	148,43 € serien 100 còpies per poder repartir entre tot el públic, de dimensió A4 – 21x29,7cm Web de venda: Trípticos, Impresión de tripticos baratos y publicitarios - imprimir (imprensaonline.net)	148,43 €
Tríptic publicitari	250 tríptics per a repartir entre les persones del carrer, amics/es i familiars, costarien 88,84€, de dimensió 10x21cm. Web de venda: Trípticos, Impresión de tripticos baratos y publicitarios - imprimir (imprensaonline.net)	88,84€
Sala de teatre	El lloguer d'una sala de teatre per mitja jornada, durant un dia, si és força gran sol costar uns 1000 €	És gratuïta, ja que ens la cedeix l'espai, per tant 0€
Sala d'assaig	El lloguer d'una sala d'assaig, per hora sol estar entre 15-20 € en sales petites, i 40€/h en sales més grans. Agafarem com a idea una petita, ja que som poques actrius, ho multiplicarem per tres dies d'assaig, durant 5 mesos= 300€	En aquest cas és gratuïta, ja que ens la cedeix l'espai, per tant 0€
Xarxes socials o pàgines web	Les xarxes socials i les pàgines web tenen un enregistrament gratuït, però a l'APP de <i>Instagram</i> si vols promocionar un post, i que arribi a més públic, segons els algorismes. El cost d'una setmana seria 1€ per dia, per arribar	168€

	a un total de 1000 persones, i el preu va pujant segons el rati, sense un màxim. Perquè ens fos eficient hauríem de posar uns 6€ al dia per arribar a un rati assolible, durant un mes (abans de l'estrena, per tant quatre setmanes). 168€ total (6 euros x 7 dies x 4 setmanes)	
COST FINAL	2.555.25€	565,27€

Cal mencionar, que alguns materials com: l'equip de llums, el de so, el projector, la pantalla i els micròfons diadema. En cas de que es repetissin més funcions o es fessin varies obres de teatre, s'optaria per comprar tot l'equip directament en lloc de llogar-lo, ja que sortiria més rentable a la llarga.

10.2 Cost material tangible

MATERIAL	COST ESPECULATIU	COST REAL
Material d'oficina	<u>Bolígrafs</u> 1 paquet de 10 bolígrafs BIC 9,90€ x 2 (ja que faltarien sis més) = 19,80 €. Se'ls entregarà un bolígraf a cada persona un cop començat el projecte. 16 bolígrafs en total	59,78€
	<u>Llapis</u> 1 paquet de 10 llapis de marca Staedtler són 5,13€ x2 = 10,26€ . Se'ls entregarà un llapis cada persona un cop començat el projecte. 16 llapis en total	
	<u>Goma per esborrar</u> 1 paquet de 5 gomes de marca Milan són 0,89€ x 4 = 3,56 €. Se'ls entregarà una goma cada persona un cop començat el projecte. 16 gomes en total	
	<u>Fulls de paper a fer creació escrita</u> 3 (dies d'assaig a la setmana) x 4 (setmanes	

	d'un mes) = 12 x 4 (nombre de mesos totals en el que es feia creació) = 48 fulles de paper A4 per persona (s'utilitza una cada dia). 9,76€ serien un paquet de 50 folis, si només n'utilitzem 48, seran 9,36€ en total. <u>Portafolis transparents amb anelles</u> 16 persones que reben 2 folis per mesos d'assaig (que són 6) 2 x 16 = 32 x 6 = 192 folis en total. Això vol dir que es necessitaran dos paquets de 100, cada paquet son 8,40€ x 2 = 16,80€ en total	
Equip de música	Un de marca Panasonic 98€	0€ ja que l'establiment te'l deixa
Un ordinador, o diversos ordinadors segons la sessió	Un de marca ASUS 500€	0€ ja que cadascú portarà el seu
Guitarra espanyola	60€	0€ ja que la portarà una de les directores
Guió de l'obra	S'han d'imprimir 9 folis pel nombre de pàgines totals x 16 persones 9x16 = 144 Folis Es necessitaran dos paquets de 100, cada paquet son 8,40€ x 2 = 16,80€ en total	16,80€
Cadires	Una de IKEA de fusta són 31,40€ x 6 = 188,4€	0€ ja que l'establiment te les deixa
Taula gran	De fusta, de segona mà: 95€	0€ ja que l'establiment te les deixa
COST FINAL	1.017,98€	76,58€

10.3 Pressupost aproximat entrades

Com s'ha pogut veure, les **despeses** en pressupost general real de 565, 27 € + el pressupost real de material tangible que són 76,58 € quedarien 641,85 €. Per tal de poder pagar-ho, primer ho pagaríem entre les integrants de la companyia, i després es recuperaria en **ingressos** amb la venda d'entrades. Això es podria assolir, ja que cada membre pot portar fins a màxim

10 persones, a part de les que vinguin per voluntat pròpia. Ja que la idea és cobrar 10 € per persona. Com amb el tema Covid-19 les mesures actualment, són d'un aforament entre el 30 i 50% depenen de la grandària del teatre, i de la temporalitat en la qual ens trobem. Si són 10 € per persona, i el dia de l'estrena estigués tot ple, cobraríem un total de 650 €, tenint en compte que el seu aforament complet són 130 persones, i per restriccions si quedés al 50% serien 65 persones en total, les que hi podrien assistir.

11. Aplicació del teatre social

11.1 Procés d'integració social

La primera incorporació d'integrants, va començar el seu procés d'inclusió mitjançant la dinàmica de les emocions diàries. Cada dia al principi i el final de la sessió es feien preguntes individuals sobre com estaven avui, quines expectatives tenien sobre la sessió d'aquell dia, i si volien compartir amb la resta, i com s'havien sentit durant la sessió, i si volien aportar alguna cosa rellevant d'aquesta. Això va servir per treballar la sinceritat entre membres, i que es creés un espai de confort, on poder expressar-se lliurement, i tenir en compte com es sentia l'altra persona. Més endavant es van començar a crear dinàmiques de grup, i dinàmiques per a treballar el contingut de l'obra. L'objectiu és poder trobar aquelles vivències reals per a poder representar-les des de la més honesta i pura noblesa dels fets. A poc a poc es va anar proposant de fer altres plans fora dels assajos per crear més vincles. El fet que per tema desplaçament va acabar sent on-line va dificultar aquest contacte humà a la llarga.

A la meitat de mesos d'assaig un grup d'amigues es va separar per motius personals, i això va fer que hi hagués problemes. Tot i que es portaven bé amb la resta, hi havia actituds de menfotisme i de no voler estar disposada a treballar en alguns casos, fins que una va decidir abandonar la companyia. Això va generar un trencament, i una por de que tornés a passar. No obstant això, les noves integrants van entrar amb molta força, energia i predisposició. Van voler mostrar la seva qualitat humana, i les ganes d'erradicar amb injustícies socials. Però era massa tard per seguir amb el projecte i finalitzar-lo, i tota la companyia va abandonar.

11.2 Gestió d'emocions individuals i de grup

Per tal d'aconseguir una gestió d'emocions individuals, se'ls va realitzar un test, on poguessin marcar aquelles caselles que esmentaven el que havien viscut, i així poder treballar en base

això. Així com, entrevistes personals a cada membre que volia exposar la seva experiència, tot i que no participes activament en l'obra. També es feia una ronda d'emocions diàries, on les integrants havien d'expressar com se sentien en aquell moment abans de començar l'assaig, si volien compartir alguna cosa, i posteriorment es tornava a preguntar per veure si les sensacions havien canviat.

12. Avaluació de resultats de teatre social

12.1 Avaluació dels objectius

Objectius generals	1	2	3	4
Reflexionar sobre problemàtiques vinculades a violències en el gènere i feminisme interseccional		X		
Integrar a través del teatre social a col·lectius que han viscut algun tipus de violència				X

Objectius específics	1	2	3	4
Crear un espai de confort per expressar sensacions i emocions envers el tema			X	
Donar veu a les persones amb diversitat funcional			X	
Aconseguir treball en equip i cohesió grupal	X			
Formar-nos en coneixements sobre el feminisme				X
Sensibilitzar i conscienciar a la societat de les violències que han viscut aquests col·lectius	X			

CRITERI	PUNTUACIÓ
Destacat: s'assoleix l'objectiu de forma destacable	4
Acceptable: s'assoleix l'objectiu de forma correcte	3
Incipient: s'assoleix l'objectiu de forma bàsica (menys de la meitat proposada)	2
Bàsic: l'objectiu no s'ha aconseguit	1

12.2 Avaluació del procés del projecte teatral

En aquest apartat es mostrarà un quadre d'avaluació sobre el procés del projecte teatral, tenint com a màxima puntuació un 4, que vol dir que s'ha assolit de forma destacable l'indicador. I per el contrari, un 1 quan no s'ha aconseguit. Per tal de poder avaluar aquest apartat cal tenir en compte que s'esperava el següent: el teatre social com a recurs eficient durant tot el projecte i per la posterior projecció, la creació durant la temporalitat requerida, així com la correcta gestió del temps d'acord amb el temps que requeria el TFG, i treballar pels objectius del projecte. Com es podrà veure a continuació un indicador ha aconseguit un 3, la resta estan entre el 1 i el 2 ja que part dels indicadors demanats no es van acabar de realitzar, però si s'espera avaluar-los d'aquí a un temps quan torni a ser vigent el projecte.

Indicador	1	2	3	4
Utilització del recurs de teatre social com a eina d'intervenció		X		
Representació davant d'un públic al mes de Juny	X			
Utilització del recurs de teatre social com a eina de consciència envers les desigualtats i visibilització de les realitats, per al públic que vingui	X			
Treballar per uns objectius comuns		X		
Creació d'un procés teatral			X	
Gestió del temps		X		

CRITERI	PUNTUACIÓ
Destacat: s'assoleix de forma destacable	4
Acceptable: s'assoleix de forma correcte	3
Incipient: s'assoleix de forma bàsica (menys de la meitat proposada)	2
Bàsic: No s'ha aconseguit	1

12.3 Avaluació d'integració social

En aquest apartat es mostrarà un altre quadre d'avaluació, que en aquest cas es centra en la integració social que han hagut de fer les persones que han participat. Tenint com a màxima puntuació un 4, que vol dir que s'ha assolit de forma destacable l'indicador. I per el contrari, un 1 quan no s'ha aconseguit. Per tal de poder avaluar aquest apartat cal tenir en compte que s'esperava el següent: un clima que assegurés aquesta lluita pels valors del projecte, un dinamisme en les activitats, la inclusió de les persones així com la seva participació. Com es podrà veure a continuació la majoria estan entre el 2 i el 3 ja que una part s'ha dut a la pràctica, i per tant s'ha avaluat en base aquesta experiència.

Indicador	1	2	3	4
Dinamisme de les activitats		X		
Empatia, respecte i lluita davant les desigualtats		X		
Incorporació de persones amb diversitat funcional en el projecte teatral	X			
Grup afí amb les necessitat detectades		X		
Participació i col·laboració de l'elaboració durant el procés de creació			X	
Inclusió dels integrants		X		
Actitud positiva en el treball en equip i cohesió		X		

CRITERI	PUNTUACIÓ
Destacat: s'assoleix de forma destacable	4
Acceptable: s'assoleix de forma correcte	3
Incipient: s'assoleix de forma bàsica (menys de la meitat proposada)	2

Bàsic: No s'ha aconseguit	1

12.4 Avaluació de la gestió d'emocions

Finalment, en aquest quadre d'avaluació, es parla sobre la gestió de les emocions, que han hagut de fer les persones que han participat. Tenint com a màxima puntuació un 4, que vol dir que s'ha assolit de forma destacable l'indicador. I per el contrari, un 1 quan no s'ha aconseguit. Per tal de poder avaluar aquest apartat cal tenir en compte que s'esperava el següent: la comprensió del projecte i els seus valors, la lluita per aquests, el respecte entre participants, i la predisposició a treballar en un creixement personal arrel de les dinàmiques. Com es podrà veure a continuació la majoria estan entre el 1 i el 2, ja que gran part no s'ha realitzat de moment.

Indicador	1	2	3	4
Entendre el projecte, els seus principis i valors		X		
Vetllar per una societat més interseccionalista, igualitària i inclusiva	X			
Clima d'expressió, respecte, escolta, comprensió i sinceritat		X		
Participació en les dinàmiques de gestió d'emocions, i posteriors resultats esperats	X			

CRITERI	PUNTUACIÓ
Destacat: s'assoleix de forma destacable	4
Acceptable: s'assoleix de forma correcte	3
Incipient: s'assoleix de forma bàsica (menys de la meitat proposada)	2
Bàsic: No s'ha aconseguit	1

13. Resultats esperats i resultats no esperats

Esperats:

- Una resposta positiva per part de les persones que volien saber del projecte, així com un interès pel canvi social.
- Una resposta per part de les persones entrevistades de voler ajudar, donar informació per al projecte i confiar en el seu èxit.
- La motivació de moltes persones de fer i crear més projectes d'aquesta temàtica.
- Les propostes de futur de persones que s'han conegut durant el procés de creació del projecte per crear-ne de nous, que treballin la temàtica social des de diverses perspectives de denúncia.
- El sentiment d'acollida i escolta per part del col·lectiu amb diversitat funcional en el fet de fer-los tindre més veu i donar visibilitat a les seves realitats.
- La capacitat per part de la mateixa autora de seguir adaptant-se als canvis i continuar amb la redacció del treball.

No esperats:

- El temps del qual es disposava era incompatible amb la total creació i representació de l'obra teatral.
- La falta de compromís, empatia i constància per part de la majoria de persones, que van acompanyar durant l'inici del projecte fins al seu final
- El fet de la no-realització de l'obra comportava la no-obtenció dels resultats previstos dins dels objectius, ja que es va abandonar el procés.
- La situació de la pandèmia Covid-19 que dificulta tants àmbits estructurals, com el nombre de persones que hi poden assistir, el nombre de persones que poden estar en una sala assajant, el desplaçament que només poden realitzar algunes persones segons on visquin del respectiu lloc d'assaig, el contacte social...
- El fet de no haver pogut contactar amb tantes persones amb diversitat funcional que poguessin parlar sobre el gènere.

13.1 Propostes de millora

1. Fer una entrevista prèvia a les persones de l'equip per tal de saber el seu grau d'implicació, el compromís, empatia, i constància envers la resta del grup i el projecte, així com un període de prova per veure si realment creien en el projecte
2. Les persones que fossin esmentades de l'equip directiu haurien de tenir una formació en àmbit social, ja sigui de la temàtica tractada, del col·lectiu o en general en termes socials
3. Al no disposar del temps esperat per realitzar tota la intervenció social així com la seva representació, es podria planejar un format més petit i de menor durada de creació i posterior representació
4. Major comunicació i veu sobre el projecte, per tal d'arribar al major nombre de persones possibles, i que aquestes que s'han sentit vulnerades puguin participar

14. Conclusió

Per finalitzar, ha estat un treball que des del moment en què es va decidir dur a terme, que va ser a l'agost del 2020, es va portar amb molta il·lusió i ganes de fer un canvi social envers la interseccionalitat i el gènere, així com la manera de poder comunicar fets que vivim i esperem canviar en la societat. La seva realització escrita, que al mateix temps s'estava fent pràctica, facilitava la seva redacció així com la descripció de com apareixien noves portes per explicar. Malauradament les persones que han volgut formar part mancaven d'empatia i tacte en el tema que es volia treballar, i va comportar molts problemes, no només a nivell pràctic, sinó també en la dificultat de seguir redactant el treball, així com l'impacte emocional negatiu cap aquelles persones que es van sentir ofeses al saber que aquestes persones que estaven acompanyant en el projecte vulneraven els seus drets, i tenien prejudicis sobre aquestes.

A poc a poc, i amb l'abandonament del projecte pràctic, es va poder seguir treballant en la redacció del treball i en la mesura del possible aconseguir els objectius esperats. El no poder representar l'obra i abandonar el projecte, va crear la necessitat de en un futur poder crear un espai per seguir treballant i donant veus a més persones, des de la mateixa formació cursada i amb l'ajuda d'altres persones que treballin en aquest àmbit.

Seguidament, com a conclusions dels objectius generals i específics del treball es presenten les següents:

1. **OG1:** S'han pogut reflexionar sobre les problemàtiques gràcies a les entrevistes que s'han fet a les persones que s'han ofert voluntàries a ajudar i participar en el procés, ja sigui de forma informativa com de forma explicativa en relació amb les vivències. Ja que en el procés s'ha pogut aprendre sobre les diverses realitats que viuen aquestes persones, i s'ha pres consciència de la quantitat de violències que n'hi ha en el dia a dia, així com micromasclismes que encara queden per erradicar.
2. **OG2:** No s'ha pogut dur a terme l'acció de teatre social correctament degut a la situació de la pandèmia, que ha dificultat en major part la presencialitat ja sigui per temes de salut com per temes de mobilitat comarcal. A més a més, els problemes que van sorgir al llarg dels mesos que s'han portat a la pràctica amb alguns membres han impossibilitat la realització.
3. **OE1:** Durant les entrevistes s'han pogut crear ambients de confort i confiança, que perpetuaven espais per expressar situacions que han generat un impacte emocional en la persona. En canvi, durant el procés de creació teatral només s'ha pogut crear aquest ambient durant uns mesos, després es va dissoldre.
4. **OE2:** A través del treball s'ha aconseguit donar veu a persones amb diversitat funcional, perquè puguin compartir la seva experiència, així com l'explicació per part de persones que treballen i vetllen pels drets d'aquestes de la importància de donar visibilitat. Tot i que, algunes persones amb diversitat funcional van haver d'abandonar el procés, i per tant s'ha eliminat la seva informació a causa de la falta de respecte que van sentir per part d'algunes integrants de la companyia. Mitjançant l'obra com s'ha comentat no ha estat possible, ja que són factors de risc.
5. **OE3:** No ha estat possible per la situació de pandèmia, ja que en fer la majoria d'assajos on-line es creava molta dificultat en fer equip. Així com els problemes interpersonals que van haver-hi.
6. **OE4:** El treball en si i l'experiència viscuda, ha fet que a través de les vivències de moltes persones es pugui aprendre més sobre el feminisme, sobre coneixements, i en especial amb la fonamentació teòrica s'han ampliat els coneixements. Els membres que han integrat el procés han après mútuament de les diferents perspectives personals de feminisme que tenien cadascuna, i s'han compartit informacions rellevants que han ajudat a entendre millor.

7. **OE5:** Aquest objectiu en general és relatiu, ja que per una banda s'espera que amb la lectura d'aquest treball les persones puguin prendre consciència de quines realitats vivim entorn del gènere, i sobretot com són de doblement vulnerades les persones amb diversitat funcional, així com aprendre a utilitzar la interseccionalitat. Però a nivell pràctic teatral no s'ha pogut assolir, ja que l'obra no s'ha realitzat de moment.

Per altra banda, com a conclusions sobre el procés teatral tenim: que el procés és crear un projecte que s'acabés representant al Juny davant d'un públic, en tipologia de teatre social. Aquesta obra pretén arribar a persones de la societat, perquè poguessin veure quines realitats es viuen diàriament dins de la temàtica del gènere i la diversitat funcional. La intenció era crear un projecte que ajudés tant a les persones que anaven a formar part, per poder utilitzar l'eina d'intervenció teatral com a recurs d'expressió d'emocions i gestió, com a eina de consciència cap al públic per tal de mostrar la veritat dels fets i poder erradicar amb aquestes desigualtats, discriminacions i sobretot les violències que es viuen. Malauradament les persones que van voler acompanyar el procés van crear una ruptura en la creació i les relacions interpersonals entre membres que va generar el seu fi. Es van començar a crear incongruències amb la idea de base, així com l'estigmatització i vulneració dels casos reals d'aquelles persones que havien explicat les seves vivències, i pel bé comú i no fer mal a cap d'aquestes persones es va posar fi al projecte, amb la intenció de fer-ne un de nou de cara a l'any vinent, amb persones conscienciades de la problemàtica i professionals de l'acció social que ajudin durant el procés.

Altrament, com a conclusions entorn d'integració social de les participants, concloem que s'ha pogut realitzar una integració entre les principals participants durant quatre mesos, però que més tard es va posar fi aquest procés, ja que el grup no era afí amb les necessitats detectades, i amb una certa empatia amb la situació dels drets i les violències vulnerades, era massa tard en termes universitaris, ja que quedaven tres mesos per l'entrega del present treball, i un projecte com aquest a nivell teatre requereix mínim un any per a poder fer una completa integració de tots els membres, així com el fet de poder compartir les seves vivències i treballar en base aquestes. Tampoc va ser possible incloure a l'escenari ni als assajos a persones amb diversitat funcional degut a la situació de la Covid-19, que a part de les restriccions, al ser la major part d'aquests factors de risc, posava en manifest la seva salut, i per tant pel bé de totes era millor posposar-ho per quan les coses anessin millor.

Finalment, com a conclusió sobre la gestió de les emocions, considero que ha estat possible al principi del procés quan les integrants que formaven part entenien la base del projecte, i volien vetllar per una societat més inclusiva, interseccional i igualitària. Es van poder crear un clima d'expressió i sinceritat, entorn les vivències particulars de cada membre, i sessions on es poguessin sentir acompanyades, escoltades i compreses. Però tret d'aquesta part del procés que va durar uns quatre mesos la resta no va ser possible, perquè com he dit, el grup es va dissoldre justament quan les persones que es van incorporar noves podien donar molt de si, però ja era massa tard quant a temporalitat universitària.

14.1 Línies de futur

1. Si el projecte es continua, s'espera una redistribució de l'organització, així com una selecció del personal més exigent i preparada.
2. Si el projecte es continua, s'espera un acolliment major de persones que s'han sentit vulnerades pel fet de formar part d'algun col·lectiu, i vulguin fer denúncia a través del teatre social.
3. Si el projecte es continua, s'espera la creació d'una associació que parli sobre l'acceptació de tota la diversitat humana, i utilitzi la intervenció teatral social per promoure el creixement de consciència d'aquelles realitats que vulguin expressar.
4. Paral·lelament aquest treball, amb la realització de l'optativa d'Emprenedoria Social, s'ha pogut veure si era factible crear una associació, que treballi el que mostra aquest treball de final de grau. La resposta ha estat positiva, i per tant es continuarà i s'implementarà l'Associació a la vida real.

14.2 Reflexió personal

El projecte en si com paral·lelament al treball escrit s'estava portant a la pràctica, ha sigut una experiència per aprendre sobre les dificultats que et pots trobar en el camí, reflexionar sobre si és possible realitzar-ho tal com es va plantejar des d'un principi, si és assolible el pressupost, així com si les persones que primerament havien estat escollides per formar part del procés eren les adequades. A més a més, mitjançant l'optativa d'Emprenedoria Social vaig crear una alternativa aquest projecte perquè fos més viable, que era mitjançant la creació d'una associació on no només pogués dur a terme aquesta obra de teatre, sinó també fos un recurs per fer-ne més i seguir donant veu a les injustícies. Considero que l'aprenentatge quan en el

seu moment, m'ha dut decepcions, frustracions o sensació que no es duria a terme el projecte, i per tant el volia abandonar, també aquestes males sensacions m'han ensenyat que això m'ho puc trobar en el dia a dia, i molt pitjor. Perquè quan sigui educadora social, i vulgui fer intervencions a través del teatre social, no només tindre inconvenients en el procés de realització, sinó que s'hi afegiran les problemàtiques humanes, treballaré amb persones que tindran les seves diferències i virtuts, per tant, m'hauré d'adaptar a com viuen aquestes persones la vida, que senten, com s'expressen, etc. Totes aquestes variables estaran present en el transcurs i hauré de saber gestionar-les, i anar aprenent.

En general ha estat un Treball de Final de Grau, intens però satisfactori. El fet d'haver-lo començat abans m'ha donat molta calma quant a temporalitat escrita, per altra banda com s'ha fet durant tot l'any i hi ha hagut canvis, he anat veient com a poc a poc prenia forma. I com les meves expectatives, sensacions o recerca d'informació anaven canviant també. A poc a poc, vaig anar veient amb més claredat el que volia transmetre amb aquest treball, i posteriorment amb la obra teatral. Reconec, que el fet d'haver d'abandonar el procés pràctic a tres mesos de l'entrega, i no poder representar-ho em va posar en una situació d'impotència amb mi mateixa, per no haver-ho assolit, i al mateix temps de les persones que havien trucat el projecte per les seves faltes de respecte cap a la problemàtica. Però després de tot crec que el fet d'haver abandonat és perquè quan realment ho pugui dur a terme serà molt millor, ja que tindrè les coses més clares, més temps i em rodejaré de persones que realment vagin acord amb l'objectiu.

Finalment, considero que el treball m'ha aportat molta riquesa humana, ja no solament per la part pràctica que comentava, sinó també perquè totes les persones que he entrevistat, les que han estat conegudes en el procés o les que ja coneixia i s'han obert a mi per explicar-me coses seves, m'han enriquit molt. He pogut emfatitzar i sentir les ganes de reivindicar tots aquests fets perquè això s'acabi, i les persones que vinguin no passin per a la mateixa situació. A més a més, he après molt de les persones entrevistades que em donaven informació sobre feminisme, sobre projectes que es feien, o sobre una pluralitat de persones més que s'havien pogut sentir com jo respecte a la principal motivació, el que em va fer moure per crear aquest treball. Crec que a vegades els treballs escrits no poden mostrar tot el camí, ja que estan cenyits a un guió, però que tot el que vius es queda dins teus, i et fa créixer com a persona.

15. Bibliografia

- Adrover, G.(2020). *L'art com a instrument d'inclusió per un alumne amb diversitat funcional*. [Treball Final de Grau. Facultat d'Educació. Universitat de les Illes Balears]. https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/153151/Adrover_Cerro_Gema.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Afroféminas. (24 de Gener de 2019). *Interseccionalidad: definición, historia y guía*. [Interseccionalidad: definición, historia y guía – Afroféminas \(afrofeminas.com\)](https://afrofeminas.com/interseccionalidad-definicion-historia-y-guia/)
- Ajuntament de Barcelona (en línia). Glossari. *Dones i feminisme*. [Glossari | Dones i feminismes | Ajuntament de Barcelona](https://ajuntament.barcelona.cat/dones-i-feminisme/glossari)
- Alberca, M^aL; Cortijo, M; Fernández, J; Fontecha, N; Fernández, V; García, S; Justo, M; López, JA; Pérez, M^a D; Rivera, D; Sánchez, M^a C, Sicilia ,A; Téllez, P. (s.d). *Guía de grupos de ayuda mutua salud mental para trastorno mental común*. SESCOAM. https://sanidad.castillalamancha.es/files/guia_gam.pdf
- Amurrio, M; Larrinaga, A; Usategui, E; Del Valle, A. (2009). *Los estereotipos de género en los/las jóvenes y adolescentes*. Universidad País Vasco. [Los estereotipos de género en los/las jóvenes y adolescentes. IN: XVI Congreso de Estudios Vascos: Innovación para el progreso social. Vitoria-Gasteiz, 2009. \(campuseducacion.com\)](https://campuseducacion.com/los-estereotipos-de-genero-en-los-las-jovenes-y-adolescentes)
- Aouattah, A. (2019-2020). *Guia didàctica: L'etern Retorn. Educació d'adults*. Generalitat de Catalunya. http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/lectura/gustperlalectura/materi_aldidactic/documents/persones_adultes/GD-violencia-masclista_Docent-3.pdf
- Ateneu del Clot (en línia). CRAJ. [Ateneu del Clot - CRAJ \(crajbcn.cat\)](http://crajbcn.cat)
- AWID. (2004). *Intersectionality: A Tool for Intersectionality: A Tool for Intersectionality: A Tool for Gender and Economic Justice*. Women's Rights and Economic Change. N.9. [intersectionality_english1.pmd \(awid.org\)](https://awid.org/intersectionality_english1.pmd)
- Barco, G. (2014). *Los grupos de ayuda mutua y autoayuda como respuesta a la exclusión social*. [Trabajo final de grado. Universidad de la Rioja.] https://www.researchgate.net/profile/Guillermo_Barco_Vicente/publication/317647773_Los_grupos_de_ayuda_mutua_y_autoayuda_como_respuesta_a_la_exclusion_social/links/5946d2b645851525f899a655/Los-grupos-de-ayuda-mutua-y-autoayuda-como-respuesta-a-la-exclusion-social.pdf

- Borda, K. (2016). *Un aporte al Trabajo Social desde el Teatro del Oprimido* [Artículo de la Facultad de Ciencias Sociales. Universidad de la República.]. N.9 PP. 77–89. [RF Borda 2016n9.pdf \(udelar.edu.uy\)](#)
- Bosch, E. (2008). *Violencia de género. Algunas cuestiones básicas*. Alcalá Grupo.
- Calderone, M. (2004). *Sobre Violencia Simbólica en Pierre Bourdieu*. V.9. Universidad Nacional de Rosario. [BOURDIEU Violencia Simbólica \(unr.edu.ar\)](#)
- Caravaca, C i Pedregal, L. (2020). *El Teatro social como herramienta de intervención socioeducativa*. ArtsEduca.N.27.PP.6-18. <https://doi.org/10.6035/Artseduca.2020.27.1>
- Carbajal, F. (5 de Juny de 2010). *El teatro como medio educativo*. [El teatro como medio educativo | LAS VIRTUDES DEL TEATRO \(una mirada educativa\) \(wordpress.com\)](#)
- Cárdenas, R; Terrón, T i Monreal, Mª C. (2017). *El Teatro Social como herramienta docente para el desarrollo de competencias interculturales*. Revista de Humanidades. N.31. PP.175-194. <http://e-spacio.uned.es/fez/view/bibliuned:revistaRH-2017-31-5040>
- Col·legi Oficial del Treball Social a Catalunya. (2014). *La força del treball social amb grups*. Revista de Treball Social. N.201 [RTS 201 català \(barcelona.cat\)](#)
- Comissió Europea.(2019). *Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals*. Ajuntament de Terrassa. <https://igualtatsconnect.cat/wp-content/uploads/2019/06/Publicacion-Igualtats-Connectades.pdf>
- Cubillos, J. (2015). *La importància de la interseccionalidad para la investigación feminista*. Universidad Complutense de Madrid. [La importancia de la interseccionalidad para la investigación feminista | Cubillos Almendra | OXÍMORA Revista Internacional de Ética y Política](#)
- Despentès, V. (2006). *Teoria de King Kong*. Literatura Random House.
- E-mujeres (en línia) *Suecia, Finlandia y Dinamarca encabezan el índice de Igualdad de Género*. [Suecia, Finlandia y Dinamarca encabezan el índice de Igualdad de Género | E-mujeres \(e-mujeres.net\)](#)
- Esterri, N. (2004). *El teatre social*. Educació Social. N.28. PP.67-82. <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165471/240975>
- Fantus, S. (2019). *Teaching Note - Theatre of the Oppressed and Social Work Ethics Education: An Innovative Teaching Module*. Journal of Social Work Education. PP. 607-

613.<https://0-www-tandfonline.com.biblio.url.edu/doi/full/10.1080/10437797.2019.1661906>

- Fernández, A. (1997). *Sobre el nacimiento del teatro social español y su contexto*. Revista de Literatura Española, Hispanoamericana y Teoría de la Literatura N.2. PP.-3-28.[Vista de Sobre el nacimiento del teatro social español y su contexto \(um.es\)](#)
- Font, J. (1999). *Per què teatre social?*. Educació Social. N.13. PP.10-14.
<https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/download/144496/240756/>
- Garcia, M (2008-2015). *Interseccionalitat i estudis de gènere en geografia rural. Un estat de la qüestió*. UAB. Vol. 65. Nº 3. PP. 603-627
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7103910>
- Gutiérrez, P. y Luengo, M.R. (2011). *Los feminismos del siglo XXI. Pluralidad de pensamientos*. Brocar, vol. (35), p. 335-351.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3933032>
- Guttman (en línea) *Grupos de ayuda mutua*. [Grupos de ayuda mutua | Siidon | Guttman](#)
- Hernández, A. (2018). Opresión e interseccionalidad. Dilemata. N.26. [Vista de Opresión e interseccionalidad \(dilemata.net\)](#)
- Hirigoyen, M. (2006). *Mujeres maltratadas: los mecanismos de la violencia en la pareja*. Ediciones Paidós Ibérica.
- Krishnananda. (1997). *De la codependencia a libertad, cara a cara con el miedo*. Gaia.
- Laferrière, G. (1999). *La pedagogía teatral, una herramienta para educar*. Educación Social. N.13. PP.54-65.
https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/62054569/George_Laferriere_La_pedagogia_teatral_l_una_herramienta_para_educar20200210-79557-5wc410.pdf?1581346918=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DGeorge_Laferriere_La_pedagogia_teatral_u.pdf&Expires=1610304014&Signature=RbKji~H3910LyYisivqw7VuPej8aZMcOWYf510wrtV-2SbjwDEZO5M8a0FACM~XXbBevSSYtvV7EAEJOYm44DzlqJlhLZlsdBHfIDDxcypYozdECVbYOHT6URMdkI2Yb4cEx8hg-Yjfue~Lnz-B4vR7jwubctGA7A6B2gbdag5DuoCWVtgGnJDNi7YbvUu3bWBtItdLeePf-2aXmqul0o6tF6yXDj5UsoygruvoAMef~ZVJIFs0bu0VI2l~fMC2iTQcDzz38CuEVxxEerQpmuW-3Lb2WL7jzBwqizZo6QC6HsS0Jmp5zZq2RD9Og8G82coyutHcssmBiL7pvuXyow_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

- Lahni, CR and Quad, D (2018) *Feminisms and the right to communication: lesbian, bisexual and transgender in series*. Laplage em Revista (Sorocaba), vol.4, (n.1). PP.92-108. https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=5&SID=E5K6Rjk8ynooPbDzt1l&page=1&doc=3&cacheurlFromRightClick=no
- Lara, A; Aroch, A; Jiménez, R; Arceo, M i Velázquez, O. (2004). *Grupos de Ayuda Mutua: Estrategia para el control de diabetes e hipertensión arterial*. Mediographic. V.74. PP.330-336. <https://www.medigraphic.com/pdfs/archi/ac-2004/ac044l.pdf>
- Lombardo, E i Verlo, M. (2010). *La interseccionalidad del género con otras desigualdades en la política de la Unión Europea*. Revista Española de Ciencia Política. N.23. PP.11-30. [86936.pdf \(ru.nl\)](https://www.researchgate.net/publication/3086936)
- López, N. (s.d). Un enfoque pluripradigmático para la competitividad inspirada en la innovación de las pymes en la postmodernidad: Entrevista en profundidad y focalizada. [ENTREVISTA EN PROFUNDIDAD Y FOCALIZADA \(eumed.net\)](https://www.eumed.net/revista/2017/01/entrevista-en-profundidad-y-focalizada/)
- Magliano, Mª J.(2015). *Interseccionalidad y migraciones: potencialidades y desafíos*. Universidad Nacional de Córdoba. [Redalyc.Interseccionalidad y migraciones: potencialidades y desafíos](https://www.redalyc.org/pdf/5442/54420001.pdf)
- Miranda, M. (2012). *Diferencia entre la perspectiva de género y la ideología de género*. Universidad de la Sabana. V.21 N. 2. [Dialnet-DiferenciaEntreLaPerspectivaDeGeneroYLalIdeologiaDe-4507923.pdf](https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4507923)
- Nicolau, L. (2017). *El teatre social com a eina d'intervenció social. El teatre social com eina en la intervenció social des de la disciplina del treball social*. [Treball final de Grau. Universitat de Barcelona.] <https://core.ac.uk/download/pdf/148785156.pdf>
- Ochman, M. (2006) V. *Género e identidad. En busca de una nueva sociedad. Los aportes de la teoría feminista a la reformulación del mundo moderno*. Desafíos (vol.15). PP 371-387. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5146358>
- Olaya, D. (2009). Aportes para el proceso de consolidación de una postura ética- política de Trabajo Social frente a las violencias contra las mujeres, las niñas y los niños en las familias. Revista Tendencias y Retos, Núm. (14), pp. 335-351. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4929216>
- Roca, F. (1998). *Los "desconocidos" grupos de ayuda mutua*. Cuadernos De Trabajo Social. N.11. PP.251. <https://revistas.ucm.es/index.php/CUTS/article/view/CUTS9898110251A>

- Vieites, M. (2016). *Trabajo Social y teatro: considerando las intersecciones*. Universidad de Vigo. [Trabajo Social y teatro: considerando las intersecciones \(d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net\)](https://www.d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net)
- World Health Organization (2002). *Informe mundial sobre la violencia y la salud: resumen*. Organización Panamericana de la Salud para la Organización Mundial de la Salud. [9275324220_spa.pdf \(who.int\)](https://www.who.int/publications/m/item/9275324220_spa.pdf)
- Zalbidea, M. (2019). *¿Por qué todos deberíamos ser feministas? Chimanda Ngozi Adichie y el feminismo global*. Universidad Complutense de Madrid. http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/185439/dossiers_25-10-133-148.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Zermeño, N i Magdalena, O. (2008). *Grupo de pares de reflexión y ayuda mutua: Modelo emergente para la intervención comunitaria*. Universidad Iberoamericana. V.16. N.1. PP.36-43. [Vista de Grupo de pares de reflexión y ayuda mutua \(gpram\): Modelo emergente para la intervención comunitaria | Psicología Iberoamericana](#)